

V tej številki začetek novega romana!

Št. 38
Leto V.

Ljubljana, 19. septembra 1957

Erich Kästner:

Ukradena miniatūra

O Erichu Kästnerju, znamenitem nemškem pripovedniku, publicistu in humoristu berite članek na 5. strani. — Prvo poglavje romana »Ukradena miniatūra« na 9. strani!

TT TEDENSKA TRIBUNA

20
din

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

14 STRANI CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROČIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

LETO 3057.

To so ostanki poslopja še iz stare
dobe, preden se je pojavil
»PLAVI RADION«

NEDELJSKO SPOROČILO IZ BONNA SE GLASI:

Nič novega!

ZOPER JASNE, S ŠTEVILKAMI OPREMLJENE REZULTATE NI NOBENEGA
UGOVORA VEČ. ZAHODNA NEMČIJA JE IZBRALA. VOLITVE, PRAVIJO, SO PO-
TEKALE MIRNO, BREZ RAZBURJENJA. ZDI SE, DA JIM JE VES SVET PRIPI-
SOVAL VEČJI POMEN KOT NEMCI SAMI. GLAVNE TEME BONNSKIH RAZ-
GOVOROV V NEDELJO NISO BILA UGIBANJA, KAJ IN KAKO ADENAUER IN
KOLIKO OLLENHAUER. GLAVNE TEME BONNSKIH RAZGOVOROV SO BILE
TAKŠNE, KAKRŠNE SO NAVADNO GLAVNE TEME OB HLADNI JESENSKI NE-
DELJI: MRZEL DEŽ, OMEJITEV HITROSTI ZA AVTOMOBILISTE, AZIJSKA GRI-
PA IN PODOBNE REČI.

Nič se ni pravzaprav spremenilo v zahodni Nemčiji.

Primerjava z volitvami v letih 1949 in 1953
kaže, da se stranka kancelerja Adenauerja po-
lagoma in gotovo dviga po večinski strmini.
Takole:

1949	1953	1957
Krščansko demokratska (in Krščansko socialna) stranka CDU in CSU		
7.357.579 glasov	12.440.720 glasov	14.998.754 glasov
35,9 odstotka	45,2 odstotka	50,18 odstotka
139 mandatov	244 mandatov	270 mandatov
Socialno demokratska stranka SPD		
6.932.272 glasov	7.944.943 glasov	6.490.926 glasov
29,2 odstotka	28,8 odstotka	21,75 odstotka
131 mandatov	151 mandatov	159 mandatov
Svobodna demokratska stranka FDP		
2.788.653 glasov	2.629.163 glasov	2.304.846 glasov
11,9 odstotka	9,5 odstotka	7,71 odstotka
32 mandatov	48 mandatov	41 mandatov
Nemška stranka DP		
869.225 glasov	1.006.350 glasov	
3,2 odstotka	3,26 odstotka	
15 mandatov	17 mandatov	

vek vseh tiskanih volilnih oglasov da števil-
ko, ki je precej višja od stotih milijonov.

Potem so prišli lepaki. Izkušnje ameriških
volitev so menda pokazale, da fotografije ne
vlečejo več. Zato je prišel z Dunaja mojster
čopiča in palete prof. Aigner. Pomlajeni in
zaporedi, kot bi se bili poleti sončili neke ob
Sredozemskem morju (pripomba nekega nem-
škega časopisa), njegovi portreti še zdaj va-
biijo z vseh oglasnih desk. Na čistem mestu,
v drevoredih na vsakem drevesu — in sploh
vseopredno — podoba Konrada Adenauerja.
Samo za ta letak je CDU izdala od 7. avgusta
dalje vsak dan po šestdeset tisoč mark. Po-
sebnost so se razmnožili letaki z njegovim
resnim, očetovskim obrazom v zadnjih ted-
nih, saj so krščanski demokrati vzeli v zakup
vse oglasne deske, razen tega pa so sami po-
stavili še nekaj tisoč novih. Z njimi so kan-
cler in njegovi (v mamutskih formatih) trkali na
krščansko vest vsakega pravega Nemca. Ne-
kateri teh lepakov so bili tiskani v velikani-
ski nakladi petih milijonov.

Za polemiko z nasprotniki je bilo dru-
gače poskrbljeno. Izdelali so propagandne fil-
me v 4000 kopijah; ilustracije, brošure, vo-
lilna pisma kandidatov svojim volivcem in
podobno pa so tiskali v poljubno visokih na-
kladah — kakor so pač narekovali potrebe.
In še to: lastni ozvočeni avtomobili, na
magnetofonske trakove posneti govori, zna-
čke z napisom »Vollst. Adenauer« (I like
Ike)... Kampanjo so vodili sami poklicni
strokovnjaki, ki pa so bili sami povsem rav-

DEBELI SIMBOL NEMŠKE PRISPERITETE
Minister Ludwig Erhard

nodušni. Agitirali so pač za tistega, ki je
bolje plačal — in to je bila seveda CDU.

Socialni demokrati:

Lepaki v neprimerno manjši količini kot
pri nasprotnikih.
41 filmov v skupno 1600 kopijah.
Nekaj desetlin milijonov ilustracij, letakov
in brošur.

Predvolilna kampanja je bila dolga in
divja. Marsikdo je ob njej (z rahlo dozo re-
signacije) ugotovil, da se tudi v stari Evropi
razširjajo ameriški načini agitacije in pro-
pagande. Za to kampanjo je bilo značilno, da

TRIPIN FRANZ JOSEPH STRAUSS

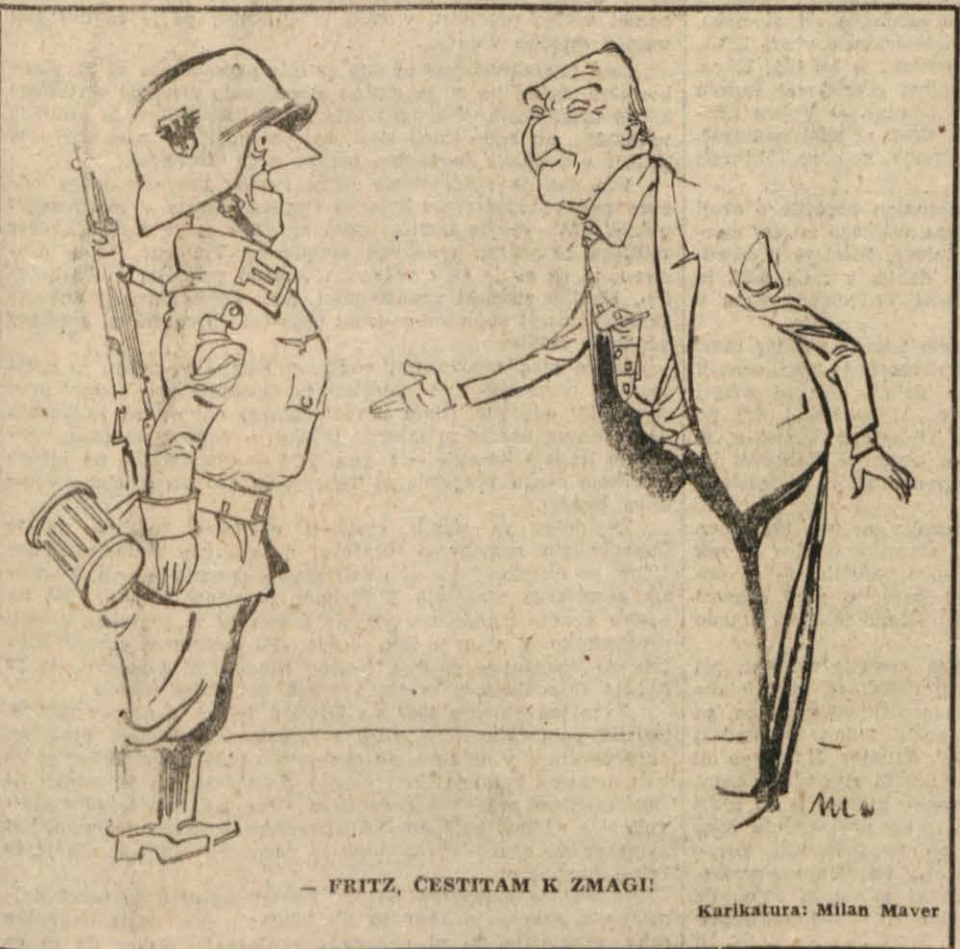
Obrambnemu ministru Straussu je šlo v
tej kampanji vse narobe. Vselej, kadar je
govoril o nemški vojski, se je našel kak
kalin, ki ga je z mediktem opozoril, da je
nekoč dejal, naj Nemcu, ki bo prvi spet
prišel za puško, takoj odpade roka. In ker
je temperamentni minister na tak medik
navadno odgovoril s pripombo o komunistič-
ni handi, je prišlo do revolte, ki ga je nekaj
policijskih ob pomoči mladih, mislastih re-
diteljev komaj ukrotilo.

porabila za kuhanje volilnega golaža toliko
denarja kot Krščansko-demokratska unija —
in to, da se je običajno pripisovanje vseh
mogočih slabih lastnosti nasprotniku spre-
menilo ponekod v pravo psovanje — kjer ni
ostal čist niti tisti, ki je sam psoval... So-
cialni demokrati so sklicali okrog dvanajst
tisoč zborovanj, krščanski demokrati pa
menda tudi niso pozabili nobenega količaja
pomembnejšega kraja, da bi tam priredili
svojo politično predstavo.

To pa je bila tudi edina stvar, kjer so bili
»socialci« dorasli svojim nasprotnikom. Dru-
gače jim niso segali niti do gležnjev.

Krščanski demokrati:

Za skromen začetek volilni oglas. Poja-
vili so se v vseh dostopnih listih. Najprej so
bili majhni, potem pa iz dneva v dan večji.
Ob koncu so zavzemali cele strani in so bili
opremljeni s portreti in gesli. Skupni sešte-

— FRITZ, CESTITAM K ZMAGI!

Karikatura: Milan Maver

Prihodnost v otroških očeh

Kaj pravzaprav želijo postati naši otroci? Ali so njihove želje še ne-
premišljeno otroške ali so oblikovane po lastnih ter tujih izkušnjah?
Kako odražajo družbeno stvarnost?
Na vsa ta vprašanja poskušamo odgovorjati z analizo rezultatov ne-
davne ankete med slovensko mladino.

Kdo se kdaj pa kdaj ne povrne rad v mladostna leta in se spomni (morda
malce otožno) na dneve, ki se ne bodo nikdar več vrnili? Zlasti kadar gledamo
otroke, razigrane in nakajive, z očmi polnimi svetlobe in se veselimo z njimi.
Neredko pomislimo nase v tistih letih. Tudi sami smo bili razigrani, polni svetlih
predstav, velikih želja in želeli smo postati slavni ljudje, razbojniki, plemeniti
dobrotniki in kdo ve kaj vse... Malokdo od nas je potem nresničil svoje sanje,
kot jih je risala domišljija drobne otroške glave.

Ali bo tako tudi z našimi otroci? Ali bodo
morali tudi naši otroci prestati manjša ali
večja razočaranja, ko zaradi tega ali onega
vzroka ne bodo mogli uresničiti svojih želja?
Kadar jih gledamo, kadar jih poslušamo,
kako brezskrbno in s kolikšno vero v oči
napovedujejo, kaj bodo postali, jim pač ne
želimo nič drugega kot to, da so dobro iz-
brali.

Vendar: ali izbirajo prav naši otroci, ko se
v zgodnjih letih spričo najrazličnejših vpli-
vov odločajo za ta ali oni poklic? Kaj prav-
zaprav želijo postati? Koliko so njihove želje

še nepremišljeno otroške in koliko že obli-
kovane po lastnih ter tujih izkušnjah?

TISOČI SO ODGOVORILI

Takšne raziskave sodijo med težavne
naloge socialne psihologije, saj je treba
razbrati bolj ali manj skrite želje in odu-
šiti nepristne plasti od resničnega jedra.
Razen tega otroci niso stalni. Danes pra-
vijo, da želijo postati to, že naslednji dan
zagorijo za nekaj drugega. Nenaden dogo-
dek, ki prekine redno pot njihovega živ-

socialno demokratskim obtožbam, da name-
rava spremeniti Nemčijo v absolutno vlada-
vino ene stranke, je izjavil, da bo njegova
stranka ostala v koaliciji s skrajno desni-
čarsko Nemško stranko, kar v bistvu ne po-
meni nobene spremembe.

Socialni demokrati pa so dosegli vsaj to-
liko, da nasprotnik nima v parlamentu dvo-
tretinske večine. Zato krščanska demokraci-
ja ne more samovoljno spremeniti ustave.

In tako lahko zapišemo, da ni pravzaprav
»na Zahodu nič novega«.

Njena, jim pričara nove junake, postavi
nove cilje in prejšnji romajo v poraz.

Podoben študij, ki so drugod po svetu
zelo razširjene, imamo nekaj tudi v Slove-
niji. Njihova slabost je bila doslej le v tem,
da so bile omejene na ozke skupine tako,
da njihovih rezultatov ni bilo mogoče posplo-
šiti na vso slovensko mladino. Posebna
vzorčna anketa, ki je bila izvedena letos
spomladi po vseh nižjih razredih osnovnih
šol, pa bo dala take rezultate, ki jih bo mo-
goče posplošiti. To kažejo že doslej proučeni
rezultati iz ljubljanskega in goriskega okra-
ja, saj obsegajo nad trideset tisoč učencev
in učenk od starosti od šest do enajst let, na
podeželju pa do štirinajst let, kolikor neka-
teri otroci niso v šoli normalno napredovali.
Skupina, ki jo omenjamo, torej pomeni četrti-
tino vseh učencev, ki v naši republiki obi-
skujejo prve štiri razrede osnovnih šol.

KDO SE NI IZBRAL POKLICA

Pojdimo po vrsti: vzgojitelji so torej
nekoga dne v šoli vprašali: »Otroci, kaj
boste, ko boste postali veliki?« Čeprav so
po prvem presenečenju začeli zebhati tako,
da jih je vzgojitelj s težavo pomiril, je

(Nadaljevanje na 4. strani)

ČRNEC JE BIL OČITNO DROGIRAN
»NEMI« SLIKAR IN PESNIK ATOMSKEGA
ZARČENJA • ČETNIŠKI VODJE IN MINI-
STRI PRI DRŽAVNIH POSLIH OB KOZAR-
CU • BILA JE REVICA S PODEZELJA, NE
KAKŠNA NOČNA PTICA

MIRNA NOČ na St. GERMAINU

Črnc ima očala, kar je nenavadno, in je očitno drogiran. To mu jemlje razodnost in daje razbrzdani pogum, da je njegov ves bulvar. Skače med mizami in se drzno reži ljudem v obraz, poje nerazumljivo pesem v rodnem jeziku in telo se mu ziblje v nezmotljivem ritmu. Ljudje se smejejo in mu ploskajo. Tudi črnc se smeji in kaže svetlordeč jezik. Toda potem se v trenutku zdrzne, se umakne kot panter in se oklene stebila platane. Stisnjen je k drevesu, v velikih, od omame še močnejše izbuljenih očih, se skriva strah. Vendar je omama močnejša, črnc se odlepi od debila in se znova poskakuje zavrti med mizami.

Nemi slikar, ki vsak večer zamašči isče žrtve, ki bi se mu pustila portretirati, je za

plotnikih in iščejo prostora pod pisanimi platnami strehami. Večinoma so turisti, ki bi radi spoznali pariško noč. Holanci se previdno gugljejo kot račke, z očmi mimogrede izkušeno prelete cenik pred kavarno, njihove ženske, oblečene v potiskano blago, srmežljivo obračajo poglede od predrznih obrazov, ki se reže vanje. Nemci korakajo samozvestno in v redu kot predhodna patrulja. Pri njih gre vse po spisku, zato so nezmotljivi. Amerikanec je edini, ki se z občudovanjem ustavi pred reklamno izložbo nočnega kluba in ugiblje, ali so do pasu gole ženske, ki se nasmihajo in dihaajo s prsmi, žive ali le reklamni trik. Nazadnje ugotovi, da so to le lepe slike, ki jih oživlja lomljenje svetlobe.

»Presneti Francozi! Dobro znajo.«

Sivolasi pijanec, ki se edini briga za mladi par na pločniku, je pesnik. Njegovi verzi so pošastni. Sklanja se nad Rada in deklamira o radioaktivnem zraku, ki mu je požrl brado. To je prvi znak propada človeštva. Propad brade in vseh kocin. Pesnik, ki je sicer menda plemič, se zvija in peni v grozi pred atomskim zrakom. Temnolase lepote se za trenutek ustavi ob njem in prislunke. Kodraste lase ima na tilniku spletene v kito in zavazane v rdečo pentljico. Veselo raztegne našminkane ustnice in graciozno sklene roke.

»Vse brade bo požrl... Kakšna perspektiva!«

Se enkrat ponovi atomski verz, se na prstih obrne in naglo odstopica proti svojemu klubu, da bi razveselil prijatelje s preroko poezijo.

Sonja se stiska k Radu. Otrok ruskih emigrantov je, najbrž že tretja generacija. Hodi z Radom, mu pospravlja, je pri njem in spi ter tako nadaljuje tradicijo tisočih drugih saintgermanskih deklet, ki so lajšale in bodo še lajšale življenje pariških umetnikov.

Rade nocoj ni edini Jugoslovčan na bulvarju. V kotu zaseda za mizo četniški štab. Med seboj se ogovarjajo z visokimi naslovi. Črnogorski minister za notranje zadeve grozeče gleda Rada in grize pipo med zobmi. Danes ne rešujejo državnih poslov. Nocoj so pijani in ministra razburja Sonja. Njegov

Piše France Štiglic

pomočnik pa si podslanja glavo in z jokajočim glasom pripoveduje:

»Sto tisoč frankov imam na mesec... toda vsak večer sanjam o Lovčenu...«

»O čem sanjajo tisti, ki nimajo nič...«

Se obregne vanj šef.

»O vlaku... o tračnicah...«

Blebeta nesrečni sanjač.

»Molči! Da ne boš sanjal tudi ti o tem...«

»Grobno opozori šef.«

Arabeč z bleščajočimi očmi in krivim nosom pelje med mizami svetlordečo dekle. Dva Francoza se sovražno ozreta za njim.

»Prekleti Arabci... vsa dekleta nam bodo pred nosom...«

Arabeč se niti ne ozre. Njegov hrbet je strašno širok in francoska fanta samo onemogočeno strmita vanj.

Po ulici se plijajo zaganja avtotaksi. Iz njega skoraj pade fant prestrašenega obraza in se požene v beg. Avtomobil se zapodi za njim. Mladenčič beži, toda avto ga dohaja in zavoji za njim na pločnik.

»Vdam se...«

Kriči fant in se stiska pred avtomobilom k zidu. Iz avtomobila plane okrvavljen šofer. Ljudje vstajajo iz miz, dva policaja skočita s koles in zagrabitava fanta ob zidu. Šoferju teče kri iz ušesa, toda ne meni se za to in razburjeno ponavlja:

»Napel me je... V avtomobilu... Po glavi me je udaril...«

»To bo jutri v časopisih. Po treh mesecih spet napad na šoferja takšja.«

Zamahne z roko plemič-pesnik in pomembno dostavi:

»Kaj je to spričlo radioaktivnega zraka!«

hip pozabil na svoj posel. Občudujoče gleda omamljenega črnca in vzklika:

»Kakšna žival!«

Takoj se prestraši svojega vzklika, ki je vsekar dokaz, da ni popolnoma nem in previdno pogleda okrog sebe. Ljudje gledajo le v črnca, prijetno je uživati nad črno živaljo, ki je ponorela. Slikar previdno potegne roko iz hrbta, med prsti drži kurje peresce. Tiho pristopi k debelemu gospodu in mu porine peresce v uho. Debeluh prestrašeno zarežeta, poskoči in zamaje mizo. Slikar pa ga ostro in strogo pogleda, pokaže portret, ki ga drži v levici, kazalec desnice pa mu porine pod nos. Debeluh se hoče razjeziti, toda ob pogledu na škodoželjne obraze okrog sebe, požre jezo in se prisiljeno nasmehe. Slikar skomigne z rameni, se sunkoma obrne, stegne roko in z majhno baterijo posveti sivolasni dami v oči. Prestrašena madame se skoraj onesvesti in kliče natakarka na pomoč.

Toda slikar se je že umaknil in zdaj trka s svinčnikom po plešasti glavi, zamaknjeni v zamorca.

Semafori na križišču menjajo barvo, avtomobili zaronje in se spleše po ulici. Hkrati zavilijo zavore, ki jih je ustavila rdeča luč in pešci se prelijejo čez cesto. Razlijejo se po

Pokima z glavo in brez predsodkov stopi v bar, da bi ugotovil, kakšni so originali.

Svet je majhen, noč ga še bolj stisne pod neonske luči, zato ni nič presenetljivega, če sedi na pločniku tudi Jugoslovčan Rade in objema Sonjo. Nocoj je pijan, sicer pa pravijo, da je talentiran slikar; brada in kratki ostrizen lasje skrivajo njegov potni list. Govori tekoče francosko in veselo pripoveduje Sonji, kako so mu na policiji podaljšali dovoljenje za bivanje v Parizu.

»Kopiram Davidovo »Kronanje Napoleona«...«

Je navedel kot razlog.

Vse, kar zadeva Napoleona, je Francozom sveto, zato je razumljivo spoštovanje pred tako veliko in slavno sliko. Vendar se je uradnik hudomušno nasmehljal:

»To je res dolgočasno delo... Če ga boste hoteli končati, boste umrli kot francoski državljani... Izberite si raje manjše platno.«

No, dovoljenje pa mu je bil podaljšal. Zato je Rade vesel. Delo ima v litografiji, tam tudi spi v nekakšnem kurniku; ima torej stanovanje in včasih denar. Ko se vrne domov, bo služil vojaški rok. Ostrigli mu bodo brado, le lasje bodo lahko ostali kratki.

»Brada?«

našega stoletja 10

zaletel v zemljo velik meteor. Teller se je odločil za to navzlic ugovorom številnih znanstvenih kolegov, ki so več let nasprotovali uresničenju njegove zamisli.

Kljub odporu mnogih znanstvenikov je predsednik Truman podpisal ukaz za zgraditev vodikove bombe, najhujšega razstrelilnega orožja v človeški zgodovini. Medtem ko sta sedela Teller in York pri »Zlatem pravilu« in se zabavala z avtomatom, ki je prerokoval za deset centov, se je na 8.000 km oddaljenem atolu Elugelab razletela vodikova bomba, ki so jo Teller in njegovi sodelavci zgradili v borih treh letih. Ta akcija je imela šifro »Operacija Efe«.

Tellerja je presenetil »prerokov« odgovor na prvo vprašanje, zato je napisal na listek se drogov: »Ali bo Efe uspel?« Odgovor pa se je glasil takole: »Čemu vprašate? Seveda!«

»Operacija Efe« je v resnici uspešna. Naslednjega dne, ko je eksplodirala vodikova bomba, je sedel Teller v enem izmed institutov kalifornijske univerze. Pred seboj je imel potresomer. Po njegovih računih bi morala biti eksplozija tako močna, da bi zavalovila zemeljska skorja. Zares je začel tresomer sunkovito pisati po papirnem valju. Teller je rekel: »Kar čedno.«

Otok Elugelab je izginil z zemeljske površine, eksplozija ga je pogrnala v zrak in stoptala v tihomorska tla. Vodikova bomba je ob eksploziji izkopala poldrugi kilometer širok in 60 m globok krater.

Zemeljsna sprememba na zemljevidu seizmografskih otkov in atolov — eksplozija je zaznamovala vrsto tehniških postaj po svetu — je z močjo osmih milijonov ton razstreliva ovrgla vse dvome in pomisleke, zaradi katerih se je elita ameriških raziskovalcev pod vodstvom Roberta Oppenheimerja sedem let upirala graditvi vodikove bombe. Ovrgla je predvsem boglaviti argument, s katerim so raziskovalci skušali preprečiti graditvi nove bombe. Trdili so, da bi bilo mogoče izdelati vodikovo bombo najkasneje pet let po začetku »bliskovitega programa«, pa še to le z nesmiselno visokimi stroški, ki bi ne bili v nobenem sorazmerju z uporabnostjo dosežka. Teller in njegovi sodelavci so bombo zgradili naglo in po vsem videzu brez posebnega truda.

V tem uspehu pa so videli zagovorniki vodikove bombe, ki so uveljavljali svojo voljo navzlic očitnemu »ne« skupine znanstvenikov Oppenheimerjevega kroga, potrditev suma, ki jih je preganjal že vrsto let. Jezilo jih je, da so znanstveniki pod Oppenheimerjevim vodstvom hoteli ali nehoti neosnovano povečevali težave, ki bi jih bilo treba premagati.

Med »atomskimi ljudmi« v ameriški vladi je bilo znano, da so imeli raziskovalci po eksploziji prve atomske bombe nad Hirošimo očitke vesti zaradi »krvi na naših rokah«. Atomski komisar Gordon Dean je kasneje dejal: »Ko so jim predlagali, naj zgradijo še močnejšo bombo, da ameriški narodu ne bo

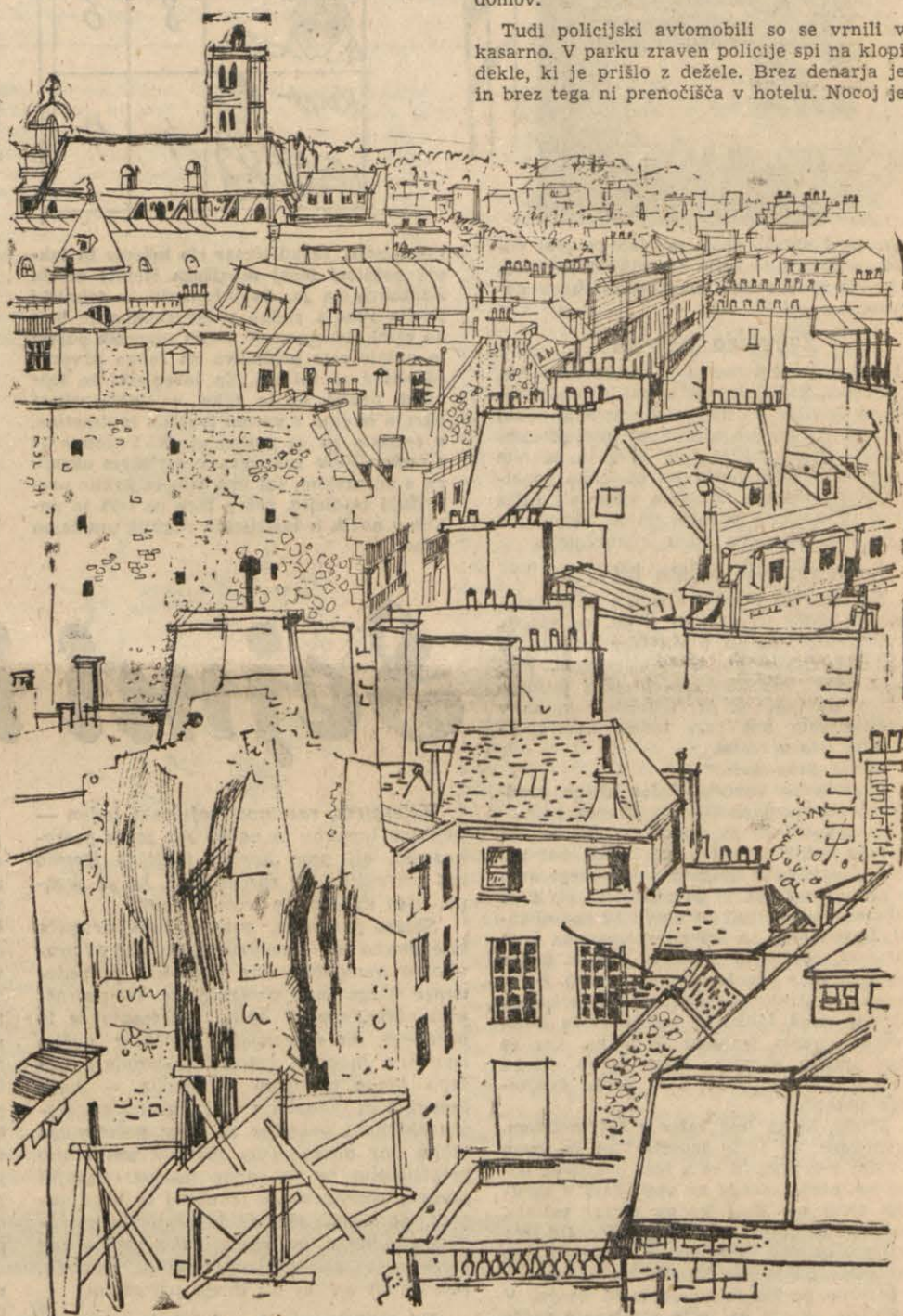
pretela nobena nevarnost več, so bili na tleh. Hudo jih je zadel udarec prve atomske bombe, zato so se trudili za mednarodno atomsko nadzorstvo. Če je bila državna varnost edini razlog za graditev vodikove bombe, potem to za te znanstvenike ni bil zadovoljiv odgovor. Mislim, da se jim je zaradi tega obračal želodec...« Ko so Deana vprašali, komu »se je obračal želodec«, je imenoval tri vodilne atomske znanstvenike posvetovalnega odbora: Roberta Oppenheimerja, Enrica Fermija in Jamesa Conanta.

Znano je, da je bil celo spravljivi Conat — prijel se ga je vzdevek »dobri stari striček Jim« — ko je jeseni 1949 slišal govoriti o načrtih za vodikovo bombo, ob novici tako iz sebe, da je izjavil: »Do te pošasti bodo prišli le čez moje truplo.« Ali so torej ti znanstveniki iz moralnih razlogov zavirali izdelavo vodikove bombe, od katere je bila po mnenju njenih zagovornikov odvisna varnost Združenih držav? Ali so bili očitki njihove vesti tako močni, da so uklonili celo patriotičnega Conanta, kasnejšega ameriškega poslanika v Bonnu, da je hotel svojo domovino prikrajšati za to silno orožje, ki naj bi zajamčilo varnost ZDA? Leta 1941 je rekel nemški fizik Max von Laue svojemu mlajšemu kolegu: »Če česa nečemo iznajti, tega prav gotovo tudi ne bomo odkrili.« Ali so torej tudi ameriški znanstveniki zanikali verjetnost Tellerjeve teorije, samo da ne bi nihče izdeloval vodikove bombe?

Nihče Tellerje ne ni mogel presediti, ali bi bilo mogoče uresničiti Tellerjeve načrte. Očitki vesti bi torej bili najmočnejša razlaga za stališče teh znanstvenikov. Ta razlaga se je zdela sprejemljiva za patriotičnega Conanta in za lojalnega priseljence Fermija, o Oppenheimerju pa so imeli senatorji in agenti ameriške varnostne službe drugačno mnenje. Predstojnik zvezne kriminalne policije (FBI) Herbert Hoover je hranil v arhivu začetno mapo o najpluvnejšem atomskem raziskovalcu svoje dežele. Osnovna oznaka vsebine: zveze Roberta Oppenheimerja s komunisti.

Leta 1936 se je Robert Oppenheimer pridružil protestom ameriške javnosti proti zatiranju Židov v Nemčiji. Prav takrat je podedoval po očetu premoženje in je večkrat nakazal finančna sredstva za španske borbe, s katerimi je bil »prav kot Hemingway čustveno povezan«. Prav tako je leta 1936 spoznal studentko psihiatrije Jean Tatlock, ki je veljala za prepričano komunistko.

Po letu 1939 je srečal Oppenheimer žensko, s katero se je kasneje poročil. Katharina Puening je bila kot raziskovalka glivic zaposlena v rastlinskem laboratoriju. Tudi ona je veljala v krogu znancev za prepričano marksistko. V debeli mapi je našel Hoover podatke, da je bila Katharina poprej poročena s komunistom, ki so ga ustrleli Francozi falangisti v Španiji. V zapisnikih je tudi to, da je bil Oppenheimerjev brat Frank član ameriške komunistične partije.

salke, ki jo je partner vrgel preko ramen. Iz kina nasproti kluba se zgrinjajo ljudje. Izza ogla se pokaže ženska in pritaženo pokliče:

»Monsieur!«

Ker je stara, monsieur samo zamahne z roko. Ženska spet izgine. Namesto nje se pokaže berač in ropota s konzervno škatlo, v katero zbira franke. Potem prituli policijski avtomobil in zdirjajo po ulici. Vse za trenutke obstane in gleda za njimi. Pošastno tuleč izginejo.

»Obracun med Alžirci...«

No, to bo jutri tako v časopisih. Prav tako bo v časopisih, kako bo Lacoste rešil Alžir in s tem Francijo. V kinu so že videli, kako vrtajo nafto v Sahari. Vrtalni stroji rijejo v pesek, ki ga dviga puščavski veter. Kamioni na gosencih se previdno plazijo po spinah in dovažajo najnovejšo tehniko. Prihodnost Francije je v francoski Sahari! V puščavi že gori nafta. Masten plamen se plazi po pesku.

Ljudje so navdušeni, toda goreča nafta jih spominja na drug plamen v puščavi, ki ga ni mogoče pogasiti, čeprav vržejo nanj vsak dan milijardo frankov. In ker so že pri franku — ali bodo tisoči kontrolorjev, ki jih je poslala vlada na ulice, zdržali cene pred dvigom?

O vsem tem bodo jutri pisali časopisi. Danes je sobota in pozno je že. Kdo bi mislil zdaj na to! Vrsta parkiranih avtomobilov se redči. Zdaj je pred kavarnami dovolj prostora. Drogirani črnc je obnemogel. Skrčen spi pod drevesom, z rokami se še v spanju

krčevito opriema debila. Njega ne bo prebudil dež, ki je rahlo zašumel po strehah. Četniški štab se je razšel. Jutri se bodo spet sestali in reševali pomembne državne posle. Zdaj že sanjajo. Minister za notranje zadeve o tem, kakšen red bo uvedel po povratku. Njegov pomočnik najbrž spet o Lovčenu. Morda pa že o vlaku in tračnicah...

Nemi portretist se prepira z natakariji, ki ga pade domov. Rade in Sonja sta odšla. Onadva nimata skrbi, vsaj nocoj ne. Iz jazz kluba je še zmeraj slišati muziko in kričanje, tudi Amerikanec v baru še ogleduje originale. Holanci in Nemci že spe in sanjajo o tem, kako lepo je doma. Morda se katera od žena prikaže v snu krivonosnemu Arabcu in jo bo jutri sram. Le plemič-pesnik se še stiska ob zidu in preplašeno gleda v dež. Potem se mu razjasni obraz. Dež bo spral radioaktivnost iz zraka!... Morda mu bo spet zrasla brada? Vzdruščeno se napoti domov.

Tudi policijski avtomobili so se vrnili v kasarno. V parku zraven policije spi na klopi dekle, ki je prišlo z dežele. Brez denarja je in brez tega ni prenočišča v hotelu. Nocoj je

legla na klop — blizu policije — da je ne bo kdo nadlegoval. Jutri bo morala najti drugo prenočišče. Zdaj obupano strmi v dež, ki rosi po njej. Nato se odloči in zleze pod klop. S časopisom si pokrije glavo in gole noge.

Po ulici odmeva zapozneli korak proti Kontarnassu. Za železno ograjo spi Luksemburški vrt. V kronah košatih dreves tiho in pomirjajoče šumi dež.

Ilustrirala Melita Vovk

MILORZA otroke

MERIMA

Medicinsko priznано najboljšo MILO ZA OTROKE

Živalski vrt v Tivoliju

Ne zamudite priložnosti in si ogledite zbirko 200 živih eksotičnih živali!

ostane zaradi vse večjega zanimanja v Ljubljani do vključno nedelje, 22. t. m.

Prihodni teden bo živalski vrt v CELJU!

OD
KOD

kozmični žarki?

● Pet metrov široka zenica kiklopskega očesa kalifornijske astronomske opazovalnice Mount Palomar je že v petih letih svojega obstoja odkrila ljudem nekaj velikih skrivnosti. Pogledi skozi to oko — največje na Zemlji, so potrdili številne teorije astronomov o dogajanju v vesolju.

Prejšnji mesec so opazovalci z Mount Palomara obelodanili v reviji astronomske družbe za Pacifik poročilo, ki se ga je posebno razveselil nizozemski astronom Jan Oort. Zadnja opazovanja z orjaškim daljnogledom so potrdila spoznanje o supernovah, do katerih je prišel ta znani nizozemski astronom v zadnjih letih. Skopo poročilo astronomske revije je pokazalo, da je zvezdoslovec iz Leidena dejansko rešil uganke, ki je pred pol stoletja zapostavila možgane vseh vodilnih naravoslovcov. Odgovoril je namreč na vprašanje, od kod skrivnostni žarki iz vesolja.

Znano je, da vsa živa bitja na Zemlji nenehno obsevajo nevidni žarki in da smo proti njim brez vsake obrambe. Tako prodorni so, da so njihove sledove opazili celo v najglobljih rudnikih in na morskem dnu. Zaradi te strašne prodorne moči so sklepali, da vsebujejo v sebi ogromno energijo.

● Učenci, ki se ukvarjajo s študijem dednih lastnosti, so ugotovili, da se lahko zaradi sprememb tega sevanja popolnoma spremenijo dedne lastnosti vseh zemeljskih živih bitij. Menili so, da so te spremembe »krive« razvoja življenja od njegovih najbolj primitivnih oblik do nastanka današnjega človeka. Kako zapeljiva ugotovitev! Nič čudnega, da se je znanost zagrizla v raziskovanje teh skrivnostnih žarkov. Že pred približno 10 leti so učenci ugotovili, da del teh kozmičnih žarkov, in sicer žarke z manjšo energijo, izžareva Sonce. Vendar je ostalo še odprto vprašanje, od kod žarki z višjo energijo?

Opazovanja na Mount Palomaru so potrdila to, kar je povedal o skrivnostnih izvorih žarčenja v vesolju prof. Oort. Povzročitelji so tako imenovane »supernove« — strahotne zvezdne eksplozije. Oortove ugotovitve so za tistega, ki se ukvarja s proučevanjem dednih lastnosti, nenavadno važne, saj vodijo do čisto drugačnih hipotez o nastanku in razvoju življenja na Zemlji pod vplivom kozmičnih žarkov.

kot nam najbližje zvezde stalnice, bi nam svetila neprimerno bolj kot danes polna Luna. Ta svetloba bi sicer na Zemljo kdo ve kaj ne vplivala, vse drugače pa bi čutila Zemlja posledice strahotnega obsevanja s kozmičnimi žarki, ki bi verjetno uničili vse

Nenavadne ugotovitve nizozemskega učenjaka ● Kozmični žarki — povzročitelji življenja na Zemlji ● Priznanje starim kitajskim astronomom ● Eksplozije v Rimski cesti so usmerjale razvoj življenja

Življenje na Zemlji. Mogoče bi ostalo le nekaj preživelih vrst, pa še te bi se popolnoma spremenile.

ZAKAJ SO IZUMRLI VELIKI KUŠARJ?

● Ker se v Rimski cesti pripetijo vsaki nekaj sto let takšna eksplozija — zadnje eksplozije so bile leta 1572 in 1604 po našem štetju — je zelo verjetno, da se je tudi v zgodovini Zemlje pripetila vsaj ena takšna eksplozija v neposredni bližini.

Hamburški fizik Jordan meni, da se je to zgodilo skoraj gotovo na meji geoloških dob paleozoika in mezozoika, torej pred približno 200 milijoni let, in tedaj močno vplivalo na življenje na naši Zemlji. Prav v tistem času so namreč brez vsakega, čisto zemeljskega vzroka izumrle številne živalske vrste v vodi in na kopnem. To si danes razlagamo le tako, da so kozmični žarki pustili po sicer že precej visoko razvitem življenju na našem planetu.

Jordan pa je še še dalje. Po njegovem naj bi se tudi pri prehodu med kredno in terciarom v zemeljski zgodovini (pred približno 60 milijoni let) odigrala v naši bližini eksplozija supernove, ki je povzročila, da so veliki kušarji nenadoma izumrli

ZA BORBO V MRAKU

AMERIŠKA ARMADA UVAJA ZDAJ POSEBNE ODREDE ZA NOČNE BORBE, KOT KAZE NAŠA SLIKA. SO OBOROŽENI S POLAVTOMATSKIMI PUSKAMI, KI Z NEVIDNIMI ŽARKI OSVEČILJO CILJ, DA POSTANE STRELEC VIDEN SKOZI POSEBNI DALJNOGLEDE NA PUSKI TUDI V NAJVEČJI TEMI. SLIKA V DALJNOGLEDU JE TAKO JASNA, KOT CE BI JO POSNELI OB OBLACNEM DNEVU.

in so se razvile nove vrste, više razviti sesalci, neposredni predhodniki človeka.

OD KOD ŽIVLJENJE?

Se bolj senzacionalne zaključke v zvezi z eksplozijo supernove v bližini naše Zemlje pa si je drznil eden izmed vodilnih ameriških kemikov, prof. Calvin na kalifornijski univerzi, ki je pred nekaj leti odkril, da je mogoče z obsevanjem vode in amoniaka z ener-

getsko zelo bogatimi žarki ustvariti osnove za življenje neobhodnih beljakovin.

● Calvinovi eksperimenti kažejo tedaj na možnost, da se je pred nekaj milijardami let zaradi eksplozije supernove v bližini Zemlje na našem planetu razvilo življenje.

Vse kaže, da bodo ljudje kmalu odgovorili na večno vprašanje: od kod življenje?

Najznamenitejši DRAGULJI sveta

Indijska legenda pripoveduje, da so pred mnogimi stoletji našli v rudniku Kollur v pravilni deželi Volokond izredno velik demant. Dobil je ime »Luna gor« in »Jezero svetlobe«. Bil je dragulj vreden božanstva, ker so se takrat v Indiji leščkali najljepši dragulji v obeh bogov — oči iz demantov, smaragdov in rubinov — so videli tudi ta demant med trepalnicami nekega kipa boga Brame. Sto let pozneje so francoski mornarji vdrli v tempelj, z bajonetih izlučili dragulj iz Bramovih očesnih duplin, zbežali v Madras in prodali dragulj kapitanu neke evropske ladje.

Tako je prišel najlepši in najznamenitejši demant sveta v Evropo. Odtlej so ga običnovali in hrepeneči po njem mnogi vladarji in drugi močniki. Naposled ga je kupil princ Orlov za rusko cesarico Katarino II. Bramovo oko je najlepši dragulj ruske kronske zakladnice in krasi le carsko žetjo.

DRAGULJ V RANI

Tudi drugi sloveči demant izvira iz Golkonde. Gre za 40-karantni surovi dragulj, ki ga je našel leta 1701 neki suženj v rudniku v Partialu. Suženj ga ni hotel dati paznikom. Toda kako bi ga skril? Došlo je razmišljanje, nadejalo pa si je napraviti na trebuhu globoko rano in skril dragulj v njo. Najprej z uspehom, kajti tako je prešel paznike. Povezal se je z nekim mornarjem, ki ga je skril na svoji ladji, da bi ga rešil suženjstva. Toda mornar je kmalu podlegel izkušnjam. Ubil je sužnja, vzel dragulj iz njegove gnojne rane in vrnil truplo v morje.

Mornar je pozneje prodal demant Pittu, angleškemu guvernerju trdnjave Saint Georg v Madrasu. Iz njegovih rok je prišel potem v roke vojvode Filipa Orleanskega, francoskega regenta, in kmalu je zaslovil z imenom »Pitova rana«. Pozneje je dobil ime »Regenta« in prišel je med francoske kronske dragulje; razrezan in obruben je tehtal 136 karatov.

Med francosko revolucijo so zakladnico francoskih kraljev izropali. Dva tatova so aretirali. Od njih so zvedeli mnogo podrobnosti o zakladnici in večino draguljev so našli, toda »Regenta« ni bilo med njimi. Pozneje se je oglasil nekdo z anonimnim pisamom, v katerem je sporočil, da je nekaj ukradenih draguljev skril v kanalu blizu Champ Elysee. Polica jih je začela iskati in res je opazila »blatu blesteči« »Regenta«. Zda je shranjen v Louvru.

Na kroni, ki jo je nosila angleška kraljica Elisabeta II. na svečanostnih kronanju, se je lesketal skupaj z drugimi dragulji »Kohinoor«, menda najznamenitejši briljant sveta. »Kohinoor«, kar pomeni »gora luče« je med znamenitimi dragulji edini, o katerem ni znano od kod izvira. Znano je samo, da je pripadal zakladu Velikega Mogula v Delhiju. Njegova usoda je bila, da je zmeraj postal vojni plen. Ko je perzijski šah Nadir leta 1738 premagal Velikega Mogula, mu je prinesel ta dragulj nesrečo. Šah je umoril eden izmed njegovih generalov. Leta 1813 je prišel »Kohinoor« v roke maharadžu Lahorskega, potem ga je dobila vzhodnoindijska trgovska družba, ki ga je poklonila kraljici Viktoriji. Že iz Indije je bil ta dragulj znan, da prinaša nesrečo. Angleška kraljica je zato odredila, da sme krastiti samo žene vladarjev.

Največji doslej znani indijski demant, 787-karantni »Veliki Mogul« so našli v rudniku v Golkondi, in sicer v sredi 7. stoletja. Benečan Borgis pa ga je pokvaril pri brušenju in skril dragulj na 280 karatov. Francoski raziskovalec Tavniar je našel nekaj let pozneje ta dragulj v zakladnici Velikega Mogula. Pozneje so vesti o njem utihnile. Nekateri pravijo, da je iz tega dragulja s ponovnim brušenjem nastal »Orlov.

NA BOJIŠČU NAJDENI

V bitki pri Gramsonu (1476) so Svycarji do kraja porazili Karla Brzega, da je moral bežati, na bojišče pa je pustil svojo vrtljago. Neki švicarski vojak je našel med vozički bleščeč kamen. Najprej ga je vrgele proč, potlej pa si je premislil, ga spet polskal in pokazal župniku v Montigniju. Ki mu je dal zanj en sondo (star lovanec za 5 lir) Sam pa je dobil zanj od nekega berškega močnana poldrug suda. Bernski mešan ga je prodal že za 3.000 dukatov. Bil je eden največjih briljantov, ki ga je nosil Karel Drzni zmeraj s seboj in ga v bitki izgubil.

Tudi druga dva velika briljanta so našli švicarski vojniki in ju prodali za nekaj sudaov. Prvi »Florentinec« ali »Toskanec« 139 in pol-

karantni, je zelo čist in vinski rumen. Sel je skozi roke več kraljev in prišel nazadnje v avstrijsko cesarsko zakladnico. Drugi briljant je kupil francoski baron de Sancy. Čez nekaj let ga je zaupal svojemu slugi, da bi ga odnesel nekemu bankirju. Baron ga je hotel zastaviti, sluga pa svojega cilja ni dosegel; v zasedi so ga čakali roparji, ga ubili in zakopali. Ko so njegovo truplo odkopali, so našli briljant v njegovem želodcu. Ob napadu je sluga dragulj pogoltnil. Tudi ta dragulj so leta 1792 ukradli iz francoske kraljevske zakladnice in pozneje ga niso več našli. Baje je bil zadnji njegov lastnik knez Demidov, potem pa je prišel ta dragulj v zakladnico nekega indijskega maharadža.

NAJVEČJI DRAGULJ JE TEHTAL 622 GRAMOV

Največji doslej znani demanti izvirajo iz Južne Afrike. V nekem rudniku blizu Pretorije so našli pravi monstrum med demanti, namreč »Cullinan II«, imenovan tako po predsedniku družbe, katere lastnina je bil rudnik. Ta dragulj je tehtal 3024 karatov ali 622 gramov. Leta 1907 ga je kupila vlada Transvala, da bi ga podarila angleškemu kralju. Potem so ga razre-

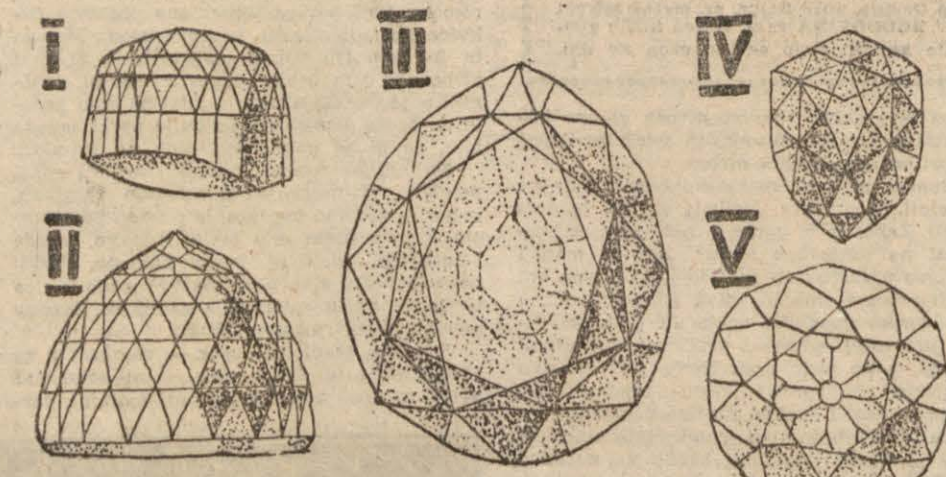
zali v tri dele. Iz prvega je nastal po brušenju 516-karantni »Cullinan I« iz drugega 310-karantni »Cullinan II«, iz tretjega pa s večjih in 96 manjših briljantov. Vse te briljante hranijo zdaj v angleški kraljevski zakladnici, kjer so dobro zastraženi.

Navdušenje greje gledališke dvorane

Gospodarski odsek newyorsk »Metropolitan Opere« je dognal, da centralna kurjava te velike gledališke hiše lahko prištedi znatne vsote ob večerih, ko predstava navduši občinstvo, da vneto ploska. Izračunal je, da je povprečna proizvodna toplota posameznega obiskovalca za eno šestino od ene tretjine višja od normalne telesne toplote. Kadar je velika dvorana polna (v njej je prostora za 3800 oseb), občinstvo ob srednjem navdušenju proizvede toliko toplote, da bi zadostovala za gretje dvajset šeststobnih stanovanj v enem zimskem dnevu.

To zanimivo znanstveno razkritje naj bi izpodbijalo gledališka vodstva, da bi pripravljala le najboljše gledališka dela, takda z največjo »kurilnostjo« — vsaj v zimski sezoni.

V naravni velikosti: I. Orlov — 194 karatov, II. Veliki Mogul — 280 karatov, III. Cullinan — 516 karatov, IV. Sancy — 53 karatov, V. Kohinoor — 106 karatov.

Že pred dobrimi 50 leti so naravoslovne revije poročale o kaj neverjetnih doživljajih iz ptičjega življenja. Opazovalci, ki so te stvari zapisali, so bili vsekakor zelo zaupanja vredni naravoslovci, ki jim ni šlo za senzacijo. Pisali pa so o pticah, ki so prenašali manjše rojake na hrbtu.

Preden si pogledamo, kako je s temi poročili, se spomnimo, da »prevažanje« ptic ni nič nenavadnega. Spomnite se samo slik, na katerih dolgokrake ptice mirno hodijo po krokodilih in jim s širokih hrbtov ter celo iz gobcev ključajo nadležne zajedavce. Tudi na nosoroge in vodne konje marsikaj sedijo in jih nemoteno »obirajo«. Isto bi lahko opazovali še pri kravah, na katere pogosto sedijo vrabci, pri ameriških bizonih in celo pri morskih želvah.

Podobna pristajališča za manjše ptice pa so tudi njihovi večji rojaki. Na njih ali na evropskih dropljah lahko pogosto vidimo manjše ptice, ki se spustijo tja, pobrskaajo po perju in spet odletijo.

Tudi drugi manjši ptiči se branijo podobno. Tako se drznejši napasti tudi roparske uje, sokole, kanje, kragulje in celo orle, ki so nekakrat večji od njih samih. Včasih se celo zgodi, da večji ptici napadejo letalo, ki se jim zazdi vsiljivec v njihovem kraljestvu.

Naslednji namen takšnih zračnih potovanj, ki mu včasih naravoslovci niso verjeli, danes pa ga že popolnoma priznajo, je prenašanje mladčev. Pri mladih mehiških pticah čakalah bi lahko opazovali, kako se oklenjevo nog svoje matere, ki se tako z vsem zarodom dvigne iz gnezda in odleti po hrano. To seveda ni prava ježa, toda pri drugih pticah je opaziti tudi to. Raje, ki gnezdiijo na drevju, pogosto vzamejo svoje mlade na hrbet in se z njimi spustijo na tla. Podoben primer so zasledili pri mladih slokah. Te sicer običajno prenašajo svoje mladčje v krepeljih, videli pa so tudi že, da so jim mladčji čepeli na hrbtu. Znano je, da sloka tako

SLEPI POTNIKI

Najbrž iščejo zajedavce. Myers piše: »Neverjetno sem bil presenečen, ko sem na lastne oči dvakrat videl rdečeglavo žolno, ki je jahala na hrbtu velike sive droplja. Ko se je droplja spustila v tek, je žolna izgubila ravnotežje in omahnila z njenega hrbita. Pa se je spet zapodila na svoj sedež in odletela šele, ko se je droplja počeno preplasila in v divjem diru stekla po steni.

Opis podobnega dogodka iz Etiopije nam tudi pojasni, kako takšna ježa pomaga manjšim pticem. Na štorikljah so opazovali drobne rdeče muhalce, ki so sedeli kot jezdec na konjih in skrbno motrili tla, da bi opazili žuželke, ki jim jih je ta potujoča opazovalnica razkrila. Brž ko je ptič zagledal kobilico ali kaj podobnega, se je bliskovito spustil na tla, jo ujel v svoj kljun in zletel nazaj na hrbet svojega »konja«.

Včasih pa so nameni takšnih popotnikov povsem drugačni. Drobni kolibri se mnogokrat branijo pred večjimi operjenimi kljuni s tem, da se zakadijo vsiljivcu na hrbet, se ga oprimejo z drobnimi krempljci in ga obdelujejo z ostrim kljunom. Pri tem vztrajajo tako dolgo, da si vsiljivec počasi rešitev v begu in prestopi drobnemu junaku njegov okoliš.

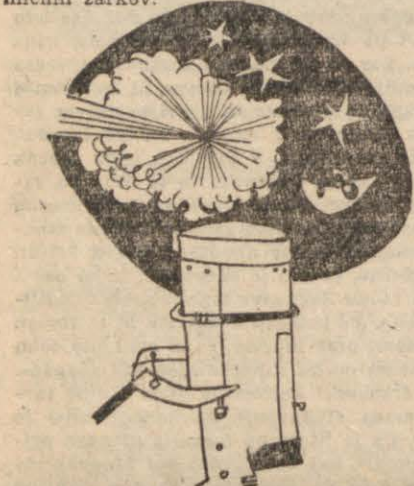
prepelje mladčje, če jim grozi nevarnost. Tudi labodji, jerebice in prepelice prenašajo svoje mladčje na hrbtu.

V drugih primerih se mladina spusti na hrbet staršev tedaj, kadar bi se rada naučila letenja. Naravoslovec Shuman je takole opisal svoj doživljaj:

»Samica-orlica je vzletela s svojega gnezda visoko v skalah in pri tem sunila iz njega svojega mladčja, ki je padel kakšnih 30 metrov globoko. Tedaj se je kot blisk pognala za njim ter razširila krila pod njim, da se je orlic ujel na njen hrbet. Nato se je mati vrnila spet v višave in ponovila vso vajo. Ta pouk se je ponavljal dolgo uro.«

Drug primer je še bolj zanimiv. Mlad labod je letel nad samcem in kdaj pa kdaj omahnil na njegov hrbet — očividno, kadar je bil utrujen. Potem pa se je spet pognal kvitku in letel, dokler ni mu dopuščale moči.

Znan lovec je poročal o podobnem primeru. S strelom je ranil mladega žerjava, da je le s težavo vzletel. V zraku je bil kaj

● V vsakem izmed milijard »svetovnih otokov«, ki predstavljajo do danes preiskani del vesolja, se pripetijo nekakrat v tisočletju supernova, eksplozija, ki ustvari do danes skrivnostne kozmične žarke. Sistem Rimske ceste s svojimi sto milijardami sonc je prav takšen otok v vesolju in prizorčje opisanih dogodkov. Nenadoma lahko ta ali oni izmed sto milijard zvezd eksplodira in izžari v prostor s svetlobo, ki je močnejša, kot če bi jo oddajalo vseh sto milijard sonc našega otoka v vesolju hkrati. Do večera neznatna zvezda je postala supernova.

KITAJCI SO BILI BUDNI

Največja katastrofa te vrste, ki so jo zasledili astronomi v Rimski cesti, se je pripetila leta 1054 po n. št. Medtem ko so evropski opazovalci ta veliki dogodek očitno prespali, so vedno budni kitajski astronomi

pozorno opazovali nebo. Zgodovina dinastije Sung govori, da se je v prvem letu obdobja Chih-ho (1054 p. n. št.) ob petem mesecu, na dan Chi-yhou (4. julij) pokazala orjaška zvezda, nekaj palcev jugovzhodno od Tien-Kuana (zvezda Zeta v ozvedju Bika). Po nekaj več kot enem letu pa je popolnoma izginila. To nenavaden zvezdo je opazoval tedaj glavni kitajski zvezdoslovec Jang Vel-Te v centralni kitajski opazovalnici v Kaihengu. Po njegovem je bila tedaj najsvetlejši predmet za Soncem in Mesecem, ki ga je kdajkoli videlo človeško oko.

● Še danes je videti na kraju, ki ga opisuje kitajski astronom, droben oblak zvezdne eksplozije kot nekakšno liso. S skrbnim proučevanjem te meglice je prof. Oort ugotovil, da je to mesto dejanskega izvora kozmičnih žarkov v naši Rimski cesti. V magnetnem polju tega oblaka krožijo delci svetlobe s skoraj svetlobno hitrostjo, kot na gigantskem kozmičnem vrtljaku.

SVETLEJŠA KOT POLNA LUNA

Ta supernova, ki so jo opazovali leta 1054 je oddaljena od nas približno 4000 svetlobnih let. Če bi bila od Zemlje le toliko oddaljena

Kako je VESNA za letala umrla

Bilo je zadnje dni marca — onega leta, ko so začeli vrtni Vesno I. Nemški kupec filma je takrat sklenil, da bo za film pripravil primerno reklamo in je tako poslal v Jugoslavijo fotoreporterja »Quicka«, Hansa Hubmanna, ki sodi med najbolj čislane fotoreporterje v Nemčiji. Hubmann se je pojavil z osmimi kamerami okrog vratu in Minoxom v žepu ter padel na široke rame sedanjega direktorja VIBA-filma Milana Gučka. Guček si je opiral to odgovorno breme s svojo običajno resnobo. Tako sta oba v najkrajšem času pristala v Beogradu in se odpravila iz letala naravnost v — Letalsko zvezo. Tam je Milan Guček Hansa Hubmanna z osmimi fotoaparati (plus Minox v žepu) predstavil generalnemu sekretarju in povedal, da zahteva izvozno reklamo primerno fotoreportažo o Vesni. Za to pa da ni dovolj sama zvezdnica filma Metka Gabrijelečič, ampak predvsem tudi primerno okolje, in sicer mladostno in športno okolje — torej skratka padalstvo.

Generalni sekretar Letalske zveze je pokazal za propagandne potrebe filma vse razumevanje. Bil si je tudi v svesti, da načeljuje polvojaški organizaciji in tega ni skrival. Zato je lahko brez oklevanja obljubil najširšo podporo — tako široko, kot si jo res lahko privoščijo tako močna organizacija, kjer je treba pritisniti samo na gumb in... skratka, obljubil je, da bo naslednjega jutra ob devetih čakal gospoda reporterja pred vhodom »Majestica« avtobus za 20 oseb tipa »Leoncino« s 16 mladimi padalkami. Ostali prostori so bili predvideni za Metko Gabrijelečič, Hansa Hubmanna, Milana Gučka in samega generalnega sekretarja Letalske zveze FLRJ. Tako so se dogovorili 31. marca dopoldne.

Naslednjega jutra ob devetih pa so Metka Gabrijelečič, Hans Hubmann in Milan Guček čakali zamen. Zamen je čakal tudi generalni sekretar Letalske zveze. Ob desetih je telefoniral. Ves nesrečen se je opravičeval: zgodilo se je nekaj, česar v nobenem načrtu niso predvideli. Kriv je — Prvi april! On, generalni sekretar je vse naročil: šestnajst padalk in avtobus »Leoncino« in svečano kosilo na letališču v Rumi in letalo iz Vrška v

ferja z »Leoncinom«, generalnega sekretarja, Vesno, Hansa Hubmanna z Milanom Gučkom na čelu. In to čeprav je bil prvi april in se je vsem zdelo tako čudno...

Letalo iz Vrška je le pristalo v Rumi in padalke so skakale in Hans Hubmann je lahko vihtel svoje aparate in pritiskal, da je bila veselje. Slikal je Vesno in lepe padalke ena za drugo in s profila na nebu in na zemlji in celo v letalu, da katerega je z začudenjem ugotovil, da je ambulantni, z nosili namesto sedeži. Razložili so mu, da so tu razdalje do bližnjih bolnišnic velike in služi zato letalo namesto rešilnega avtomobila. In Hans Hubmann je navdušeno slikal in ugotavljal, da je Jugoslavija res napredna dežela...

Le s kosilom je bila spet polomija. »Kosilo za trideset oseb? In to svečano kosilo? In Vesna da bo zraven? — Nas ne boste, saj vemo, da je prvi april.« Tako so rekli v Rumi v upravi letalske restavracije. In tako so vsem krulili želodci in z muko so nabavili šele ob štirih popoldne nekoliko kruha, salame in sira... Ker je bil pač prvi april. Tudi pivo je bilo toplo — le prebivalci mesta Rume so imeli malo več zaupanja. Gostje še niso pospravili bornih sendvičev, ko je na cesti čakalo pol Rume in burno pozdravilo priljubljeno igralko.

Daleč v nebo se je dvigal oblak prahu, ko je »Leoncino« odbrzel proti avtostradi. Nemara je bil ta oblak prahu dober kačipot za letala. Kmalu se je namreč pojavilo nad avtobusom-ambulantom letalo, ki ga je slavni fotoreporter že dopoldne občudoval, ter vztrajno krožilo vse niže in niže, vse bliže in bliže. Potem je izginilo.

Toda ne — Vesna je v zrakcu za hip opazila šoferjev obraz. In njemu so se v nemi grozi čudno širile oči. Tedaj je tudi že zabučalo. Avtobus je imel velika stekla — tudi zadaj in celo na strehi — in tako so potniki lahko različno videli, kako se pol metra nad cesto približuje letalo. Vsa hip se bo zalele v avtobus! Sofer je pritisnil na plin, da je motor zabrnel v visokem tenorju... Se kak meter ali dva... Potniki so v strahu skrili glave pod komolce... Tedaj je grom-

je nepoškodovan nadaljeval vožnjo. Generalni sekretar se je spet smehljaj in vse glave so se dvignile v prejšnji položaj. Čez čas je razgovor spet stekel po starih tirih: »Kakve će biti fotografije... Koja koga vole... itd...«

Desno nad poljem, niže od samega napa, na katerem je tekla cesta, pa so spet zabučala bela krila in spet je zabrnel, vse silneje zabučal motor... »Ne boš nas več,« so si mislila dekleta in niso več sklonila glav. Le obrazi vseh so postali nekam zaskrbljeni. Letalo je bilo vendar niže od samega avtobusa!

Malo se je dvignilo, toliko da ni trčilo v cesto. Kot ogromna senca je prihrumelo in tedaj... Tresk... Zvenket stekla... Kriki in javkanje! Avtobus se je ustavil — onstran ceste, nad poljem pa je letel beli ptič, negotovo se je majal in manjkalo mu je levo kolo. Iz luknje v strehi avtobusa je pokukala roka generalnega sekretarja. Razburjeno je mahala in letalo je jadno izginilo.

Avtobusu je odneslo prtljajnik in steklena streha je bila razbita. Nekatere padalke so imele rane na glavi, vendar ne hudih. Hitro malo joda, leukoplasta in zavojev, potem pa naprej v Beograd! Nekateri hudomušneži trdijo, da so direktorju Gučku šele takrat, po prestopu nevarnosti, osvelj njegovi gosti lasje...

Le Vesna je dosledno ohranila svoj olimpijski, filmsko šarmantni mir, generalnemu sekretarju pa se je smehljaj spremenil v

strokovno službeno ogorčenje in izjavil je celo, da bo treba temu pilotu odvzeti knjižico.

Karambol avtobusa z letalom! In pri tem še Vesna! In to ravno med predvajanjem filma! Senzacija nad senzacijami! Pred »Majesticom« so se gnetle gruč fotoreporterjev, novinarjev in navadnih zemljanov. V hotelu so brneli telefoni, Vesna je dajala intervjuje in Hans Hubmann je pritiskal sprožilce svojih osmih aparatov. To bo nekaj za »Quick«.

Pel ure nato je prispel lep mladenič odločnih potez in se predstavil Metki Gabrijelečič: pilot tistega nesrečnega letala. Ves skrušen se je opravičeval: bil je tako prevzet od njene ljubkosti in ni vedel, kako bi ji pokazal svoje občudovanje (in skratka in oh in sploh...). Do nesreče pa seveda ne bi prišlo, saj letalo do pičice pozna in je že neštokrat izvrševal takšne in težje akrobacije, če... Ne, s tem pa prvi april res nima nič opraviti!... Če se ne bi v letalo skrivaj vtihotapila prikupna mlada padalka, ki je že dalj časa z vsem srcem občudovala mladega pilota (in tudi vzdihovala za njim)... Temu se je sicer že ves čas zdelo, da se letalo ne dviga povsem kot običajno — nekoliko bolj leno in trup je ostal vedno nekoliko niže. Sam ni vedel za dodatno težo in tako se je nesrečno uračunal... Le sreča, da ni bilo hujših posledic...

Pilot je bil resnično skrušen in resnično prikpen in kajpak so mu vsi odpustili — posebno pa še vražji fotoreporter z osmimi

kamerami. Mnogo je že doživel, kaj takega pa res še ne — na zahodu bi zvezdnice rade plačale tisočake za takšno reklamo. Tu pa je bilo vse tako spontano in povrh še zastoj!... Fotoreporter se je smehljaj in pritiskal, pritiskal na sprožilce svojih osmih aparatov. (Le kaj je delal z Minoxom?)...

Peter Stojan

Mož, ki je ubil „MOBY DICKA“

»Moby Dick« HERMANA MELVILLE je eno najboljših del ameriške literature. To je roman o mornarjih, o junaških kitolovcih, in o velikanskem belem kitu, ki je dolga desetletja strašil po Tihem oceanu. Mnogo je pravljic in legend o tem belem kitu, o katerem so »železni možje v lesenih barkah« pripovedovali, da je utelešenje zla in pogube. Po teh legendah je potem Melville napisal svoj roman, ki je izšel leta 1851. Delo je ostalo skoraj nepoznano še vseh 40 let avtorjevega življenja in šele v dvajsetih letih našega stoletja je zbudilo pozornost nekega angleškega profesorja in kritika. Danes pa je »Moby Dick« na častnem mestu med klasičnimi deli svetovne literature.

Ameriški filmski režiser JOHN HUSTON je lani mojstrsko posnel že tretjo filmsko verzijo romana. Novi film je daleč najboljši in tudi edini, ki spoštuje predlogo — Melvillov roman. Ko je bila v New Yorku slavnostna premiera Hustonovega filma, pa sta režiser in glavni igralec GREGORY PECK predstavila gledalcem tudi »moža, ki je ubil Moby Dicka«.

80-letni Indijane AMOS SMALLLEY živi na otoku Marthas Vineyard ob vzhodni ameriški obali. Včasih je bil harpunar na kitolovci in ko je bil star 25 let, se je spoprijel tudi z velikanskim belim kitom. Imel je srečo. S prvim udarcem je smrtno ranil velikan, ki je bil pogubljen nečisto hrabrih mornarjev. Mnogo je doživel Amos na svojih križarjenjih po morjih in oceanih, o čemer nam pripoveduje sam:

»Kar se spominjam, je bila moja največja želja, da postanem kitolovec. Rojen sem bil leta 1877, le nekaj let potem, ko so ukinili indijanske rezervacije. Družina je stanovala blizu New Bedford, ki je bil središče kitolovske industrije. Oče je bil dolga leta streljač na kitolovskih ladjah in tudi starejši brat je že kmalu postal harpunar. Streljanje in metanje harpun je bilo takrat pri nas priljubljena igra in že kot otrok sem vedno zadel v cilj.«

Ko je bil Amos star 15 let, je končno le pregovoril očeta in se vkrcal na kitolovko. Postal je streljnik na dvojbornici Pearl Nelson. Prvih dni na morju se Amos še dobro spominja: »Sam, daleč od doma, sem prejel precej noči. Mučilo me je domotožje in morská bolezen. Življenje na ladji je bilo precej trdo. V majhnih kabinah nas je živelo 24, vsak v svoji mreži, ki so visele druga nad drugo. Šturkov je bilo povsod polno. In kadar sem pil čaj ali vodo, sem trdo stiskal zobe, da jih nisem zajel polna usta. Hrana je bila skoraj vedno ista: soljeno meso, prepečenec in črna kava ali čaj, slažen s sirupom. Vsake štiri do šest mesecev smo se zasedrali v pristanišču — na otočju Barbados, St. Michael, na Azorih ali Zelenih otokih. Takrat smo nekaj dni jedli svežo zelenjavo in meso.«

Prvo potovanje je trajalo tri leta. Drugič se je odpeljal Smallley s »Platinom«. To je bila večja ladja s tremi jembori in 360 tonami. Na njej je ostal precej let, toda ne več le

kot strežnik, temveč naprej kot pomočnik harpunarja.

Pripluli smo že prav do konca Južne Amerike, ko je nekdo harpunar zgrešil kito. Takrat mi je kapitan dovolil, da poskusim streljati na prihodnjega. Vendar je minil še teden, preden smo spet naleteli na kito. Ko smo spustili čolne, sem stal v prvem. Ti kitolovski čolni so bili dolgi skoraj po 10 m, opremljeni z vesli, jamborom in jadrom, in seveda s harpunami. Navadno so s kitolovke spustili tri čolne: prvi je šel na kito, drugi je prisločil na pomoč, ko je bil kit že ubit, tretji pa je v primeru nesreče pobiral po morju ranjene in tiste, ki so popadali v morje.

Ko so bili čolni v vodi, je kapitan z zgornje palube ladje signaliziral smer, v katero se je potočil kit. Stal sem na kljunu čolna in držal svojo harpuno za »uhov«, ko sta se

pred nami pojavila dva kito, orjaška samca. Zaskrbelo me je. Včasih se lahko približata kito, ne da bi se sploh opazil, zlasti s prednje strani, v kotu kakih 10 stopinj. Njegove oči so majhne, daleč zadaj in zelo nizko, tako da ne vidi daleč okrog svojega ogromnega telesa. Vendar pa je povsem drugače, kadar sta dva kito skupaj. Pluli smo natanko sredi med obema, da napademo kito na levi. Bil je oddaljen od čolna le kakšne 3 metre in njegov hrbet se je komajda dvigal nad gladino. Njegovo črno telo se je zeleno lesketalo skozi vodo. Razdalja je bila najugodnejša. Kot britev ostrá harpuna je prerežala zrak in se zarila v mehko meso. V harpuni je bila bomba in nekaj sekund kasneje smo zaslišali pritaženo eksplozijo globoko v notranjosti kitovega telesa. Včasih traja precej časa, preden je kit mrtev. Toda ta je obelžal mirno, le svoje velikanstvo želelo je na široko odprti v vodo je kar drla vanj. Vse, kar se je približalo na 20 metrov, je zgrabil silovit vrtnec. Takrat sem spoznal, da je malenkost zadeti kito, toda umetnost krmariti čoln, ko začne kit bojevati smrtni boj.

Po tem mojem prvem uspehu se me je prišlo imeno »Old Tommyhawk« in posledje so me vsi klicali le s tem imenom. Postal sem pravi harpunar in v čolnu sem bil vsakokrat, ko se je s koša vrh jembora oglašil klic: »Kit!« Poleti 1902 smo na križarjenju v bližini

Rumo. Bilo je vse tako velepotepno in gospod Hubmann bi lahko samo strmel in njegovih 8 kamer (plus Minox v žepu) bi imelo kaj za pod zob (oziroma objektiv)... Toda — bilo je tako širokopotežno, da je bilo videti res kot prvoaprilska potegavščina; posebno še, ker so slišali, da bo navzoča tudi sama Vesna!

Metka Gabrijelečič je sicer s stočnim mirom in filmskim šarmom prenesla porazno novico in Hans Hubmann se je navdušeno smejal, češ da se mu kaj takega še ni primerilo in sploh — da imajo v Jugoslaviji toliko smisla za humor in potegavščine! Le Milan Guček je tiho in za vjudno krinko svojega obličja kiel in ramena so se mu pričela šibiti pot teže osmih kamer. Generalni sekretar Letalske zveze pa ne bi bil generalni sekretar in Letalska zveza ne bi bila močna organizacija, kot je, če ne bi še istega dopoldneva ponovno zaplesale številke na telefonih, 20 taksijev odbrzelo po 16 padalk, šo-

ko zabučalo, kak meter pred trčenjem pa se je letalo dvignilo in poletelo nad »Leoncinom«. Potniki so si oddahnili, pilot pa je prijazno pomahal iz letala. Generalni sekretar se je zadovoljno nasmehnil (morda tudi z olajšanjem?): »Nek vidi Svaba...«

Mirno se je, oblak prahu spet dvigal v nebo. Cesta je tekla na nasipu, levo in desno spodaj pa se je širila neskončna vojvodinska ravnina. Nenadoma pa je spet zabrnelo, zatulilo, zabučalo. Potniki — posebno še potnike, ki so bile v veliki večini — so ostrmeli kot hipnotizirani. Po cesti se je spet bližalo isto letalo! Tako nizko, kot bi drselo po zemlji. Sofer ni zavrl. Le Milan Guček je naknadno trdil, da so se šoferju ježili lasje... Soferju, ne njemu! Letalo je bilo že tako blizu, da je bilo trčenje neizogibno. Se trenutek — vsi so se skrčili, zdelo se jim je, da poleg grmenja motorjev čutijo že piš vijaka. Za hip so se v sprednjem steklu videla kolesa letala. Potem je bilo mimo in avtobus

nesigurne. Tedaj pa se je njegov starejši vrstnik pognal pod prestrašenega mladika tako, da je ta z nogami počival na njegovem hrbtu.

Vsi ti primeri ješe na hrbtu večjih ptičev so razmeroma pogosti in v naravi pravzaprav nič posebnega. O tem se naravoslovci pravzaprav nikoli niso sporekli. Pač pa so se sporekli okoli vprašanja, ali manjše ptice selivke res na hrbtu večjih potujejo čez morje.

Basni in pripovedke številnih narodov pripovedujejo o takšnih potovanjih. Tudi mi poznamo tisto o kraljčiku: Vsi ti ptiči so se zbrali, da bi izvolili svojega kralja. Domenili so se, da bo dobil krono tisti, ki bo vzletel najvišje. Orel je bil visoko nad vsemi ostalimi in je že mislil, da bo kralj, ko se mu je nenadoma od perja izvil drobn kraljčič in se dvignil še višje kot že utrujeni orel.

Severnoameriški Indijanci še danes bajajo, da se z vsake gosi, ki jo s puščico ustrelijo v letu, dvigne droben ptiček in zbeži. Stari Egipčani so verjeli, da prihajajo drobne ptice na hrbtih storčelj in žerjavov s severa. Tudi Kalmiki verjamejo, da prinese vsak žerjav, ki leti proti jugu, na svojem hrbtu prepelico. Lepo, čeprav zelo ne verjetno, je slišati zgodbo o žerjavih, ki pred svojim poletom v južne kraje krožijo nad polji in kričijo na poseben način, da bi privabili potnike. Ko pa se pernat drobiž nabere na njihovih hrbtih, zapustijo naše kraje in odletijo proti jugu.

Ali ni v teh pripovedkah iskrica resnice? Preden bomo to poskušili ugotoviti, se še vprašajmo, ali je takšno potovanje tehnično izvedljivo.

Verjetno bo zadostoval en sam dokaz. Leta 1939 so v ZDA ob otvornji neke živalske razstave zaprli kanarček v drobno, drobno kletko in jo privezali na hrbet poštnemu golobu. Ta nenavaden potnik je preletel 30 kilometrov.

Vemo, da se manjši ptiči na svojih selitvenih potovanjih zelo utrudijo. Kolikokrat se zgodi, da se oblaki lastovic usujejo na oceanske ladje, si tam odpočijejo in nato potujejo naprej. Nekoč je na taki ladji pristalo 200 prepelice. Bile so tako izčrpane, da so cepale na krov.

Čeprav so ptiči gospodarji zraka, vendar svojega elementa nimajo popolnoma v oblasti. Utrujenost opazimo sicer le pri čezoceanskih poletih. Nasproten veter je včasih tako močan, da ptiče odnaša nazaj. Videli so že, da so hoteli sestiti na ladjo, pa zaradi močnega vetra niso mogli doseči varnega krova in so izčrpani strmoglavili v morje.

Potemtakem ni nič čudnega, da bi si tak utrujen potnik, ki si sicer izbere za rešilno bilko s tujimi bitji naseljeno ladjo, poiskal za pribežališče široki hrbet svojega pernatega rojaka, ki je namenjen prav tja kakor sam.

Iz vzhodnega Sredozemlja, ki ga jeseni preletijo tisoči in tisoči ptičev, prihaja nešteto poročil o takšnih nenavadnih potnikih. Lovci, ki streljajo žerjave, mnogokrat presenečeni opazijo, da se po vsakem strelu dvigne iz jate žerjavov nekaj majhnih ptičev, ki jih prej ni bilo nikjer videti. Zato ni nič čudnega, da se sliši iz jat potujočih žerjavov čiknanje in žvrgolenje ptičev.

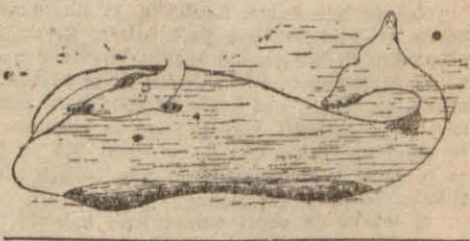
Leta 1936 pa so našli v perju ustreljene kanadske gosi, ki je letela proti severu, drobnega kolibrja. Če je to res, moramo verjeti celo prej omenjenim indijanskim pripovedkam, češ da iz ustreljene gosi vselej vzleti droben ptič.

Tudi iz Anglije imamo zelo zanesljiva poročila o takšnih potovanjih. Nekoč so lovci splašali veliko močvirsko uharico. Ko je letela mimo njih, se ji je iz perja izvil droben ptič in odletel. Strel, ki sove ni zadel, je zadel malega potnika. Bil je palček. Sova je priletela v smeri od Severnega morja in je najbrž le malo verjetno, da bi palček vso dolgo pot prebil na njenem hrbtu. Vendar se mu je v bližini obale očito zahotelo počitka. Stiranajst dni pozneje je doživel tisti lovec podoben primer. Zgodbi nista izmišljeni in sta dragocen dokaz za naše ugotovitve. Vendar iz njih še ne smemo sklepati, da vsi palčki potujejo tako.

Pozneje so tudi ugotovili, da je palčke k temu sicer obupnemu poskusu — saj so sove znane ujeđe — prisilila skrajna izčrpanost. Opazovali so namreč jato palčkov, ki se je na vse kriplje borila z močnim vetrom. Takrat se je znašla med njimi sova in že se je najbližji palček brez strahu zagnal vanjo in se ji obesil za perje. Tudi druge manjše ptice so odkrili med perjem velikih močvirskih sov, ki jih je obalah vzhodne Anglije precej.

Po vsem tem bi lahko sklepali, da ptičja ježa ni običaj, marveč le izhod v sili. Pracej poguma mora imeti živalca, da se spusti na hrbet nevarne ujeđe. To se res zgodi le tedaj, kadar je popolnoma izčrpana. Ali ujeđe to izkoristijo?

To je novo vprašanje, na katero pa nimamo odgovora. Gotovo je, da živali v stiski mnogokrat ne poznajo sovražnikov in da strah zabrisa med njimi vse razlike. Tedaj tudi ni nič čudnega, da srečamo ob poplavih jajčka in klopotatke, ki se prestrašena stiskata drug k drugemu. Zajčku ne pride niti na misel, da bi pobežnil od svojega strašnega soseda, pa tudi klopotatci ne, da bi se z njim posladkala.

če se vse zaroti...

Nihče izmed nas si ni mislil, da se bo tako končalo. Vasilij je bil poln življenja, vedno nasmejan, vedno spočit in vsem se nam je zdel neranjiv. Celo ko smo bili slabe volje, nam je s svojo iznajdljivostjo pomagal. Spominjam se, kako je od daleč sam privlekel težki bencinski grelec, ga prižgal in nam, prezeblim, dejal: »Tako, pomagati si je treba znati.« Drugič, ko je moral pozimi paziti na letala, ga je službojuči oficir našel varno zapopanega v snegu, kamor si je bil izkopal luknjo, da ga ne bi zeblo. Rad se je smejal, rad je pilotiral, rad je plesal, žagal drva, stražil, korakal — skratka, vse ga je

VSE NA KREDIT
nama

veselilo, nič ga ni utrujalo. Neko soboto je šel peš dvajset kilometrov daleč v mesto, da bi si ogledal barvast film, ki je bil takrat še majhna senzacija. V šali smo zmeraj trdili, da zanj ne bo težav, če mu letalo odpove kje daleč od doma: naložil si ga bo na ramena, pa hajd domov in še v senci bo hodil, da mu ne bo vroče. Vasilij pa se je samo smejal in delal naprej. Zmeraj je namreč kaj delal, ali si je popravljal pas ali je sestavljal majhna letala iz kosčkov lesa, rezljal ustnike iz starega pleksi-stekla — in vse te reči je potem, ko jih je dokončal, razdal.

Nekega dne, bilo je pozimi, pa se Vasilij ni vrnil s poleta. Smolo je imel, da je vzletel šele popoldne in bi se zato moral vrniti tik pred mrakom. Bilo je prepozno, da bi ga šlo izvidniško letalo iskati. Preživeti noč na prostem — seveda, če se letalo ni razbilo in če je bil Vasilij živ in zdrav — ni šala pri štiridesetih stopinjah mraza. Če bi se bil ponesrečil kdor koli drug, bi bili še bolj v skrbeh. Toda Vasilij, ta si bo že znal pomagati, brez skrbi. Običen je bil, oborožen je bil, hrane pa ima za dva dneva — jutri popoldne bo najkasneje doma.

Toda še istega večera je službojuči oficir pritekel povedat, da barometer pada in da se je že razdvijal buran, kakor pravijo zloglasnim zimskim orkanom, ki pridivjajo iz vzhodne Sibirije. Ze popoldne se nam je močni vzhodni veter zdel sumljiv. Ponoči nam je vihar skozi zaprta okna nanosil kipe snegne prahu; nihče, razen divjih zveri, ne preživi na prostem pol ure v takšnem vremenu. Pa saj ima še letalo, smo se tolažili. V kabini sedi, zavrt v padalo in se smeje, ker ve, kako nas skrbi. Buran pa tako nikoli ne divja dlje kot dan, dva. Nismo se hoteli niti spomniti, da je prejšnjo zimo podoben vihar divjal kar ves teden...

Tokrat smo imeli srečo. Ze drugega dne popoldne je vihar toliko pojenjal, da je lahko odšla prva reševalna odprava. Na letalske sani so se vkrcali navigator, zdravnik, tehnik in še pet drugih in oddrseli. Vsi smo bili na dvorišču, ko so odhajali. S seboj so imeli vse, kar bi potrebovali, od pušk do rezervnih oblač za Vasilija, če bi ga našli.

Vsi pa smo tudi vedeli, kako majhno je upanje: najti letalo, sedaj prav gotovo pokopano v snegu na ravni in vendarle nekoliko valoviti stepi, ki obsega tisoče kvadratnih kilometrov, ni lahko. Popoldne se je vihar toliko podel, da so se mogla dvigniti tudi izvidniška letala. Vsi bi bili pomagali, pa nismo imeli kaj. Kljub mrazu smo postajali po dvorišču in čakali na vrnitev izvidnikov. Vrnili so se drug za drugim, in vsi so samo nemo odkimavali. Pozno ponoči so se vrnile tudi letalske sani. Na stapi so bili takšni zameti, da niso mogli naprej. Šele čez tri, štiri dni, so nam rekli, ko bo sneg zmrazil, bodo spet lahko poskusili, prej pa nikamor.

Prihodnje jutro — v leti bi se priroda norčevala, tako lep dan je bil — smo vzleteli vsi. Vsak nam je preiskal devet sto kvadratnih kilometrov stepe. Pozorno smo gledali k tlom, saj zasneženega letala ni lahko opaziti, še bolj pa smo pazili na signalne rakete, ki jih je videti daleč in lepo. Če je Vasilij še živ, smo mislili vsak zase, bo izstrelil raketo takoj, ko bo zaslišal nad seboj brnenje letala. V rednih presledkih smo ga tudi klicali po radiu. Toda rakete ni bilo in v slušalkah ni bilo slišati ničesar.

Kot smo vsi istočasno vzleteli, tako smo se istočasno tudi vrnili, vsak samo še z nekaj litri bencina v rezervuarju. In uspeh? Nihče ni našel, niti videl ničesar. Na polmni smo letala in začeli znova. Komandant je razširil področje iskanja, pridružile so se nam še eskadrilje z drugih letališč, toda ko se je teden bližal koncu, nam je upanje splahnelo. Po osmih dnevih je prišlo povelje, da moramo prenehati z iskanjem. Ko smo ga postavljali v vrstah poslušali, med nami ni bilo nikogar, ki ne bi imel vlažnih oči. Kaj se je zgodilo z Vasilijem, kje je končal, kako je umrl in kdaj? Šele pomlad, smo vedeli, nam bo prinesla odgovor.

Vračal se je že proti domu. Pri zadnji kontrolni točki je opazil, da je vzhodni veter precej močnejši. Ni si delal skrbi — preden se spusti noč in se razdvija priroda, bo že doma. Popravil je smer za nekaj stopinj in letel naprej. Še šestdeset kilometrov; komaj dobrih deset minut. V teh desetih minutah pa je Vasilij doživel, za kar je vsak pilot prepričan, da se njemu ne bo zgodilo. Komaj minuto ali dve kasneje je namreč opazil, da pritisk olja nevarno pada, raste pa temperatura motorja. Odpranje radiatorjev ni nič pomagalo. Nenadoma se je motor ustavil in zadnji trenutki si je Vasilij izbral prostor za pristatek, odklopil bencin in ugasnil motor. Bela ravnina, ki je bila še pred nekaj sekundami globoko pod njim, se je s strahovitno naglico približala in komaj je še utegnil potegniti palico k sebi in se z nogami opreti v kontrolno desko, ko je že začutil prvi dotik zasneženih tal. Obdal ga je oblak snega, letalo je poskakovalo kot neukročen žrebec, palica mu je ušla iz rok in ga udarila po obrazu, nato je letalo obstalo. Vse skupaj je trajalo borih deset sekund, toda potreboval je še celih deset minut — v tem času bi bil lahko že doma — preden si je spet zbistril um.

Odšel si je padalo, odprl kabino in stopil na krilo. Bil je sredi stepe, bele, zasnežene in grozote. Pihal je veter in Vasilij je vedel, kaj to pomeni. Bližal se je buran. Ni bilo misliti, da bi se peš odpravil proti domu, čeprav bi za petdeset kilometrov razdalje potreboval komaj kakih deset ur. Tudi izvidniškega letala ni mogel več pričakovati. Stori je, kar bi storil vsakdo. Vrnil se

nama
kozmetika
in različna mila

je v kabino, odprl padalo, se zavil vanj in sklenil počakati jutro.

Noč je bila dolga. Snežinke, ki jih je nosil veter, so kmalu pokrile še tiste dele letala, ki so po prisilnem pristanku gledali ven in kmalu je bila v kabini popolna tišina in popolna tema. Vasilij si je prižgal lučko samo toliko, da je pojedel kosček čokolade in prepečeno, potem se je naslonil, stegnil noge in poskušal zaspati. Bilo je toplo in res je kmalu zadremal. Ko se je predramil, se je skozi bele odeje, ki je pokrivala letalo, rahlo svetlikalo. Zunaj je bil dan.

S težavo je odprl zamrznjeno kabino, in ko se mu

je posrečilo, se je v kabino vsul kup snega. Stopil je spet na krilo, tokrat do kolen v sneg.

Moral se je odločiti, ali naj ostane pri letalu in počaka pomoči ali naj krene domov. Odločil se je za čakanje. Tako bo rešil letalo, pa še prej ga bodo rešili. Niti na misel mu ni prišlo, da ga ne bi našli. Skoda le, da v bližini ni nobenega naselja. Pri vaščanih bi se vsaj pogrel. Navzlic topli obleki je že čutil mraz.

Popoldne je zaslišal brnenje letalskega motorja. So že tu, je pomislil zmagoslavno in segel v torbico na desni strani kabine, kjer bila pištola za rakete in naboji. Toda, zlodej! Pištola je bila, naboja pa niti enega. Mrzlično je izpraznil torbo. Zaman! Vključil je radio: slišal je! Od nekod, z neba nad seboj je slišal glas tovariša, ki je v rednih presledkih klical:

»Tu Strela 151. Kličem Strela 159. Ali me slišiš?«
»Slišim!« je kričal Vasilij v zrak in laringofon se mu je tresel ob vratu. »Sasa, tu sem. Dvajset kilometrov zahodno od tebe. Živ in zdrav!«

Tovariš pa mu ni odgovoril. Ponavljal je svoj klic, kot bi Vasilija sploh ne bilo na svetu.

Vasilij je planil k repu, odprl lino in pogledal na svoj radijski oddajnik. Suneč pri pristanku ga je odtrgal od podstavka in na pol razbitega je našel prav na dnu pri repu. Zgrabil ga je in ga ježno treščil v sneg. Nič zato, si je mislil, prišli bodo bliže in me opazili. V skrajnem primeru zažgem letalo!

Toda tistega dne ni bilo nikogar več. Ze drugo noč

je Vasilij zavrt v padalo v svoji kabini čakal jutra. Če jih jutri ne bo, se je odločil, pojdem peš. Se vedno bolje, kakor da bi tule poginil kot krt! Sedel je v kabini in si dopovedoval, da mora spati, da bo moč še potreboval. Pa ni mogel. Sedel je in premišljeval — kdo bi vedel, kaj?

nama
Konfekcija

STENDHAL:

Alessandro Stradella (1645—1682), junak pričujoče zgodbe, ki jo pripoveduje avtor Parmške kartuzije in Italijanskih kronik, je znamenit italijanski skladatelj 17. stoletja. Bil je bogato nadarjena osebnost — pesnik, čudovit pevec in violinist, a tudi kot skladatelj je izpričal razpisno ustvarjalno silo: vključno kratkemu življenju je napisal nekaj sto skladb, kantat, oratorijev, oper, motetov, madrigalov in raznih instrumentalnih kompozicij. Odlikoval se je z živo, suvo melodično izredno čistih obrisov — nekatere njegovih arij stejejo k najlepšim tistega časa. Vrednoti Stradellove umetnosti pa zmanjšuje pretiravanje v rabi okrasov, toda v tem prizadevanju, ki je v oni dobi bilo v modi, ga morda nekoliko opravičuje okoliščina, da je bil sam popoln mojster pevске spretnosti in da je bil rojen v Neaplju, kjer je ta vokalna akrobatika posebno cvetela.

V Benetkah sem prisostvoval predstavi Rossinijevega »Othella«. Bil je to eden tistih večerov, polnih otočnosti ali bolj rečeno tiste melanholije, ki iznenadijo človeka na jugu sredi vrste najbolj veselih dni. Po predstavi je stekel pogovor o nesreči, ki čisto preganja prave ljubimce, in gospa Gherardi iz Brescie nam je ob tej priložnosti povedala zgodbo Hortenzije in Stradella. Ta povest morda ne bo učinkovala na bralca, kakor je takrat učinkovala na nas, razen tega je tudi precej zana. Vključ vsemu temu je bom ponovil. Povest je zgodovinsko verna in dobro slika nravi in običaje v Benetkah.

Alessandro Stradella je bil okoli 1650. leta najslavnejši pevec v Benetkah in vsej Italiji. Glasbo so v tistem času komponirali zelo preprosto; skladatelj je dal pevcu le nekaj napotek, pevec sam pa je bil takrat veliko bolj ustvarjalec, kot je danes — sam si je izmišljal domala vse, kar je izvajal, razen osnovne melodije. Rossini je prvi začel točno zapisovati vse okraske, vse floriture, ki jih pevec mora izvajati. Toda 1950. leta so bili v Italiji glasbeniki še daleč od takega sistema. Zato je bil čar muzike mnogo bolj vezan na pevčovo osebnost, sodili so pa, da noben pevec v onem času ni bil enak Stradelli: bila je prisilovca, da vlada nad srei poslušalcev. Ko je bil na vrhu slave, je prišel v Benetke, tedaj najslabnejšo prestolnico v Italiji, mesto, sloveče po vselem življenju in razkošnosti običajev, ki so vladali v njem. Stradella je bil v najmlajših letih hišni zelo prisrčno sprejet. Dame iz najvišjega plemstva so se borile, da bi jih poučeval v petju. V tej družbi je Stradella srečal Hortenzijo, rimsko gospo visokega rodu, tedaj vdovo, ki ji je javno dvoril neki beneški plemič, član ene najmočnejših rodbin Republike. Stradella je osvojil njeno ljubezen. (Drugi dan nam je gospa Gherardi pokazala njegov portret v palači neke svoje prijateljice. Stradella je imel plemenit obraz, označen z globoko melanholijo. Njegove velike črne oči so bile polne tistega zadržanega ognja, ki tako močno deluje na človeka. Popolnost in umetnost portreta, ki sta ga v Benetkah dosegli šoli Tiziana in Giorgioneja, nam dovoljuje, da še danes popolnoma dobro

Ko se je zdanilo, je Vasilij že sedel na kabini in čakal. Bil je lep zimski dan. Ni trajalo dolgo, ko je zaslišal brnenje motorja. Toda bilo je še daleč. Včasih se je približalo, pa se spet oddaljilo.

nama
metersko
BLAGO

Iščejo me. Cela eskadrilja me išče. In res se je letalo približalo. Letelo je nizko nad zemljo in delalo kroge, zdaj na levo zdaj na desno. Ze je bilo blizu njega in Vasilij je skočil na sneg, da bi se njegova temna obleka odražala od belega snega. Ko pa je bilo letalo že prav blizu, se je nenadoma obrnilo in začelo iskati v nasprotni smeri. Izginilo je za obzorjem in šele takrat je Vasilij

zaslišal, da vpije na ves glas. Območnik je in nemo sedel. Sedel je tako do poznega popoldneva. Ni čutil, kako so mu otrpale noge, niti, da je lačen. Potem se je zdrnil. Za silo je zložil padalo, vtaknil v žepo ostanke hrane, s pomočjo žepnega noža izvil iz kontrolne deske kompas, pogledal na karto in se odpravil.

Ni prišel daleč. Najprej je mislil, da se mu blede. Snel je z glave kapo in poslušal. Tokrat jih je slišal razločno in od blizu. Volkovi, ki v sveže nametanem snegu niso mogli naloviti divjačine, so zavohali plen. Vasilij je stal sredi stepe in ni vedel kam: naprej s šestimi strelji v pištoli, ali nazaj v svojo krtno? Pred njim je ležalo petdeset kilometrov svežega snega, za njim so njegove lastne stope kazale pot do letala, ki je bilo komaj nekaj kilometrov proč.

Se enkrat je pogledal okoli sebe. Da, sedaj jih je celo videl, sence, ki so se premikale sem in tja. Bili so še daleč, toda to je vedno tako: le počasi se opogumijo. Dovolj pa je, če človek samo enega ustrelji, da zavohajo kri in pobesijo. Vesel bo lahko, če se mu posreči vrniti do letala. Potegnil je pištolo na trebuh, da bi jo imel pri roki, vrgel kompas na tla — da bi krenil domov, ni bilo misliti, saj je vedel, da bodo zveri čakale tudi ves teden, če bo treba — in se vrnil k letalu. Ko je stopil na krilo, se je ozrl: komaj dvajset metrov od njega je čepel star, siv volk. Vasilij je stopil v kabino, se zavil v padalo in jel premišljati. Dobro je vedel, kaj ga čaka, če ga prihodnjega dne ne najdejo. Ze ves dan ga je zeblo v roke in noge in se je komaj sprosti ogreval. Brez prave hrane in brez počitka še tako topla obleka ne varuje človeka.

Vasilij je sedel že tretjo noč v letalu. Zdaj je potegnil roke v rokave in noge v hlačnice. Se dobro, da je bil kožuhovinasti pajak dovolj velik. Proti jutru pa so mu noge in roke kljub temu otrpnile. Ven ni gledal. Zakaj neki? S sončnim vzhodom se bodo volkovi umaknili in lahko bo stopil iz letala.

Zjutraj jih res ni bilo več videti in Vasilij je vstal. Več kot pol ure je moral stopicati in mahati, da je spet začutil roke in noge. Čutil je tudi, da je utrujen in zaspal... To je bil začetek konca, je vedel. Če jih danes ne bo, je sklenil, zažgem letalo — in potem... Ne, ne smem, v enem dnevu ne bodo prišli do mene, jaz pa ne bom imel zatočišča pred volkovi...

Prvič je začutil strah v srcu. Ne strah pred smrtjo, zlepa se ni bal nobene stvari, ampak strah, da ne bo ostal živ!

Snel je kapo in poslušal, poslušal, kot še nikdar. Res jih je slišal, brneli so, toda bila so daleč. Kaj ne morejo uganiti, da sem tako blizu? Kaj res nikogar ne bo? Približalo se mu je letalo... Vasilij je skakal in vpil, da bi ga opozorili nase... Bilo točno nad njim... Za pilota je bil v mrtvem kotu — in ni ga videl...

Odšel je torbico in vzeti pištolo v roke. Ali naj se konča? Ne, počakal bo še eno noč. Morda jo preživi. Hodil je okrog letala, da bi se ogrel, vse do noči. Čutil ni drugega kot jezo. Jezen je bil nase, na tovariše, na volkove — pogledj ga zlodeja, komaj dobrih deset korakov je bil od njega. Potegnil je pištolo in ustrelil. Volk je padel. Vasilij je zlezel v kabino, se skrbno zavil v padalo in čakal. Ko je čez čas pogledal skozi okno, se je že cela čreda volkov lotila mrhovine. V Vasiliju je zavrelo. Zgrabil je pištolo in začel streljati v živo gmoto. Pritiskal je na petelina, dokler ni pištola prazno tlesnila. Tedaj jo je spravlil in se obrnil proč. Bil je izčrpan, utrujen,

nama
KOLESA
IN OTROŠKI VOZICKI

v prsih je čutil veliko, bolečo praznino. Tega ni hotel več gledati — pa tudi dremalo se mu je in nenadoma je bilo kar prijetno toplo...

Ko je skopnel sneg, so izvidniki od zore do mraka iskali ponesrečeno letalo. Naposled je priletel domov pilot, ki je imel na zemljevidu zarisani rdeč križec, ki je bil celih dvajset kilometrov zahodno od smeri, koder smo iskali Vasilija.

Tovariši so našli prazno torbo za rakete, pištola je bila na tleh, naboja pa nikjer nobenega, razbiti radijski oddajnik je bil poleg letala na tleh, komaj deset metrov od letala pa so ležale ogledane kosti dveh volkov. Kompasa ni bilo v letalu, slučajno ga je našel neki tehnik dobra dva kilometra od letala.

In Vasilij? Vasilij je spal, naslonjen na okno kabine, zavrt v svoje padalo...

Cesto sanjamo o ženah, dokler nismo pri njih, ko pa jih enkrat imamo in one nas, smo čisto od srca veseli, da se jih zopet rešimo!

(George Santayana)

Moral je zdravilo, ki ga ne smemo drugim glasno predpisovati, ampak ga samo tiho jemati!

(Reinhold Leitzriß)

Naše hrepenenje po užitku nas veže s bodočnostjo, skrb za zdravje pa nas dela odvisne od sedanjosti.

(Ch. Baudelaire)

Stradello je doživljal v Rimu opomnil k opreznosti in tudi on je s svoje strani skušal v Turinu najti zaščitnikov. S svojo nadarjenostjo si je pridobil naklonjenost in zaščito savojske knežinje, tedanje regentice. Ta knežinja je ljubimca zavarovala pred besom njenih preganjancev. Hortenzijo je nastanila v nekem samostanu, Stradelli pa je dodelila naslov dvornega peveca in stanovanje v svojem dvoru. Ti previdnostni ukrepi so se zdeli zadostni in ljubimca sta preživela nekaj mesecev popolnoma mirno in srečno. Ze sta verjela, da se ju je beneški plemič po rimski dogovornici naveličal preganjati, ko so nekega večera trije ljudje napadli Stradello, ko se je sprehajal po turinskem obzidju. Zabodli so mu nož v prsi in zbežali. Bil je to Hortenzijin oče s svojima dvema plačancema. Vsa trojica si je takoj po zločinu poiskala zavetje v palači francoskega poslanika.

Gospod de Vilar, ki ni bil voljan, niti da jih zaščiti po umoru, ki se je v trenutku razvedel po Turinu, niti da

jih izročil sodišču, ker so že našli zavetje pod njegovo streho, je sklenil, da jim omogoči pobeg.

Medtem je, proti vsem pričakovanjem, Stradella prebolel rano in ozdravel, izgubil je samo sposobnost petja. Beneški plemič je tako tudi drugič pretrpel neuspeh. Vendar ni odnehal od maščevanja, ampak se je odločil, da ga pripravijo bolj oprezno in prekanjeno. Da bi lahko zalezel Hortenzijo in njenega ljubimca, se je nastanil v Turinu pod lažnim imenom.

Bralce bo morda začudila tolikšna vztrajnost v jezi, toda takšno je bilo tisti čas pojmovanje časti. Družba bi nebeskega plemiča prezirala, če bi se odrekel maščevanju.

Tako mine še eno leto. Knežinja Savojska, ki je vse bolj obžalovala ljubimca zaradi njune zle usode, je hotela njuno zvezo pozakoničiti s poroko. Po obredu je Hortenzija, sita samostanskega življenja, želela videti genovsko pristančico. Stradella ji je željo izpolnil. Drugo jutro pa njunemu prihodu v Genovo so oba našli v postelji mrtva, zabodena z nožem.

Prevedel D. P., ilustriral Melita Vovč

»PRI NAS NISO SAMO NAJLEPŠA, TEMVEČ TUDI NAJPAMETNEJŠA DEKLETA NA SVEDSKEM.« TRDIJO V MALMOJU. STUDENTKE, KI JIH VIDIMO NA SLIKI, SI SLUŽIJO KRUH KOT MANEKENKE V POPOLDANSKIH IN VECERNIH URAH. NJIHOV PROFESOR ZATRUJE, DA SO DEKLETA KLJUB TEMU ZELO PRIDNA V SOLI

NA LETALIŠČU DUM-DUM V KALKUTI SE JE ZALETELO BRITANSKO LETALO »HERMES« V INDIJSKO »DAKOTO«, KI JE PRAVKAR PRISTAIALA. TRIJE ČLANI POSADKE INDIJSKEGA LETALA SO BILI TAKOJ MRTVI, EDEN PA HUDO RANJEN. LETALO »HERMES« JE PREVAŽALO PETDESET POTNIKOV V SINGAPUR

NAJMLAJŠA MISS

V ITALIJI VOLIJO NAJRAZLIČNEJŠE »MISS«. V RIMINU SO IZBRALI TUDI NAJLEPŠEGA OTROKA; ZMAGALA JE TRILETNA MARETTA PROCACCINI. PUNČKA NI VZDRŽALA NAPOROV TAKSNEGA TEKMOVANJA IN SE JE PO ZMAGI BRIDKO RAZJOKALA V OČETOVEM NAROČJU. VSEKAKOR PA JE ZAČELA ZELO ZGODAJ...

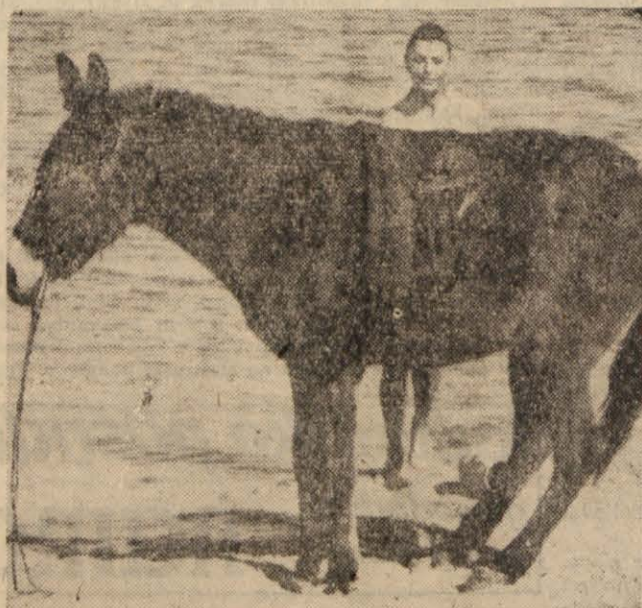
Moda se ponavlja

CELO ZENSKA FANTAZIJA SE IZČRPA. NAJNOVEJŠA MODA POSNEMA MODELE IZ DOBE CHARLESTONA — LETA 1926. FILMSKE IGRALKE SE PRITOŽUJEJO NA TEM DIKTATOM MODNIH USTVARJALCEV, KER NJIHOVI NAJBOLJ PRIVLAČNI OBRISE NE PRIDEJO DO IZRAZA

Črni petorčki

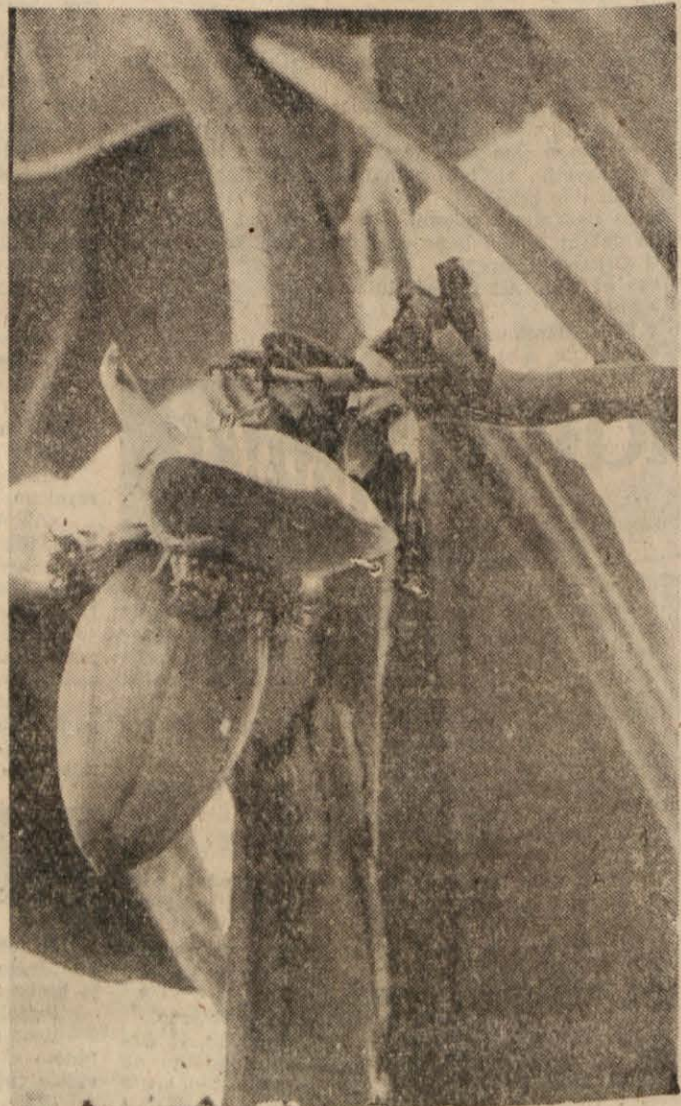
TRIDESETLETNA CEJLA IZ CRNE AFRIKE JE NAJBOLJ SREČNA IN OBENEM NAJBOLJ NESREČNA MATI. RODILA JE PO VRSTI DVOJČKE, TROJČKE, ČETVORČKE IN ZDAJ SE PETORČKE — SKUPAJ 14 OTROK. VENDAR SO JI VSI RAZEN HČERKE VIRGINIJE, KI IMA ZDAJ 14 LET, UMRILI TAKOJ PO PORODU. TUDI PETORČKI KLJUB OBUPNI SKRBI DVEH ZDRAVNIKOV NISO ŽIVELI VEČ KOT NEKAJ DNI. VSAK JE TEHTAL KOMAJ 1250 GRAMOV. IN NE S TRANSFUZIJAMI NE S KISIKOM JIH NISO MOGLI OHRANITI PRI ŽIVLJENJU

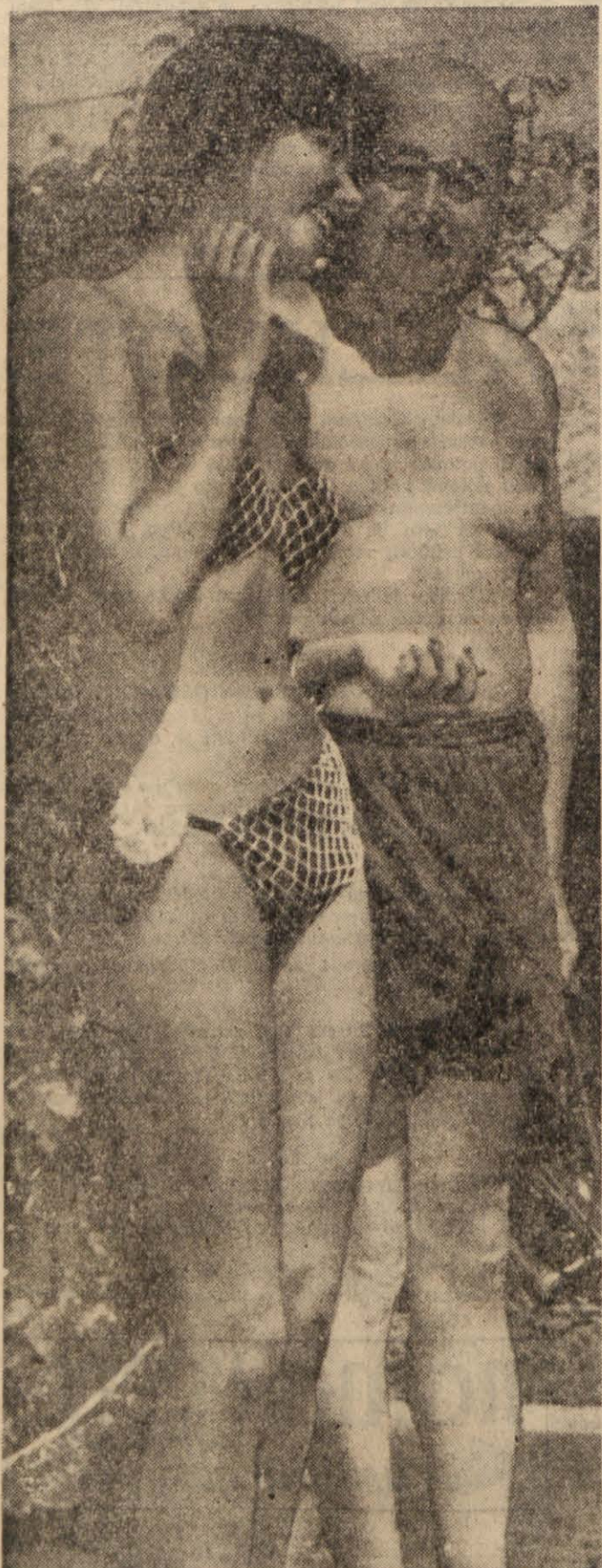
Osel je napoti

CISTO NAVADEN OSEL PREPREDUJE FOTOGRAFOM — IN TUDI NASIM BRALCEM — DA BI VIDELI VSE CARE ZNAMENITE SOPHIE LOREN, KI SE PRAVKAR ODPRAVLJA NA KOPANJE MED UTRUDLJIVIM SNEMANJEM FILMA »LEGENDA O IZGUBLJENEM«. V FILMU SODELUJETA SE JOHN WAYNE IN ROSSANO BRAZZI

V LJUBLJANSKEM BOTANICNEM VRTU JE LETOS PRVIC CVETELA BANANA. PLODOVI SICER NE BODO DOZORELI, KER PAC LJUBLJANSKE ME GLE NI MOGOČE PRIMERJATI Z VROČO AFRIKO. A TUDI BANANOV CVET JE USPEH ZA NAŠ BOTANIČNI VRT

SPET POROKA V AGOVI DRUŽINI. V ŠVICARSKI VASI BELLERIVE STA SE VZELA LONDONSKA MANEKENKA NINA DYER IN SADRUDIN, DRUGI SIN ZDAJ ŽE POKOJNEGA AGE KANA. NINA DYER IMA ZA SEBOJ ŽE PESTRO KARIERO: LETA 1950 SO PRVIC GOVORILI O NJEJ, KO SE JE OKOLI NJE SUKAL NICOLO FRANCO, BRAT ŠPANSKEGA DIKTATORJA. OBLJUBIL JI JE FILMSKO BODOČNOST, V ODLOČILNEM TRENTUKU PA JO JE PUSTIL NA CEDILU (SLIKA LEVO). NININ PRVI MOZ JE BIL ZA DVE LETI BARON THYSEN, NEMŠKI JEKLARSKI MOGOTEC. OB LOČITVI JI JE PODARIL OTOK NA JUŽNEM MORJU, NIZ ČRNIH BISEROV IN ŽIVEGA LEOPARDA — POLEG LEPE VSO TICE, KAJPAK. NA SLIKI ZGORAJ: KARIM, AGA KAN IV, ZENINOVA MATI, NINA IN SADRUDIN

Kje je napaka?

NEKAJ BESED O REDNOSTI IN NEREDNOSTI

Bolničarka, ki pogosto daje ženskam injekcije, je nekoč rekla: »Po elastiki na pasu za nogavice spoznam, ali ima ženska kaj smisla za red ali ne. Če je elastika zvita in umazana, takoj vem, da je ženska neredna, pa čeprav je sicer še tako elegantno oblačena.«

Če je elastika na vašem pasu za nogavice zvita in umazana, bi torej lahko rekli, da nimate posebnega smisla tudi za druge stvari, ki jih skupno označujemo z rednostjo. Človek se pač lahko navadi na red, če mu ni ravno prirojen, redni pa moramo biti tudi pri tistem, česar ni mogoče videti. Vsekakor je treba za rednost manj denarja in tudi manj časa kot pa za šiviljo ali frizerja. Potrebna je seveda določena stopnja samokritičnosti.

Vedeti je treba, da moramo pred šminkanjem odstraniti staro šminko, pred uporabo parfuma in kolonjske vode se moramo dobro umiti, preden oblečemo novo obleko, pa smuknimo tudi v sveže perilo. Še mnogo drugih stvari, ki jih ne moremo videti. Če boste v tem ali onem primeru spoznali svojo

napako, jo sami sebi pošteno priznajte in jo popravite, zakaj potem boste zadovoljni in spoznali, da ste se navadili na red.

Kadar opazite, da so rokavi in ovrtniki na bluzi umazani, pa jo vendarle še enkrat oblečete, češ, »za danes bo dobra«, je to dvojna malomarnost. Če pa sploh ne opazite, da je bluzna umazana, je to znamenje popolnega pomanjkanja smisla za čistoto.

Ali lahko greste na cesto, čeprav veste, da ... bluzi

vi zadostujete, na primer čevlji in torbica, rokavice in klobuk, pas in čevlji itd.).

Ali nosite čevlje, čeprav ste že opazili, da so pete že močno obrabljene? Kolikokrat na mesec si operete pas za nogavice in modrice, čeprav veste, da se neposredno dotikata vaše kože? Ali napravite v svoji torbici red vsak dan in odvržete vse nepotrebne papirčke? Ali imate vsak dan svež robec? Ali glavnik tudi redno čistite?

Ali si zvečer redno zbršite šminko, pa tudi pridete po-

se, če mislite, da je prav, kadar ste malomarno napudrani in kadar se rdečilo ne sklada z barvo obleke, las in polti. Nikar ne mislite, da je lepo, če ste zaradi mastnih, umazanih las tako skuštrani, kakor da se niste počesali že teden dni! Prav tako ni lepo, če vam v lasih nad čelom in na seneh ostanejo sledovi kreme in pudra, s katerimi ste si našminkali obraz.

Kaj menite, ali je prav, če nimate negovanih nohtov in se vam lak lušči z njih.

In nazadnje nekaj nasvetov, ki vas bodo namara opozorili na to in ono. Vsak dan se je treba temeljito umiti in odstraniti vonj po znoju. Po umivanju rok uporabljajte dobro kremo, zobe umivajte jutraj in zvečer, redno si ščetkajte lase in urejajte frizuro. Lice si masirajte s konci prstov. Uporabljajte primerno šminko, vsak dan malo, telovadite in hodite vsaj dvajset minut peš.

Po enkrat na teden si umijte lase, če to prenesete, in si uređite frizuro. Enako storite z nohti. Negujte kožo, kontrolirajte svojo težo, pregledajte omaro z obleko.

Mnoge ženske opravljajo svojo malomarnost s pomanjkanjem časa. Res je, skoraj vse ženske delajo tudi zunan doma, hodijo kot uradnice, prodalke ali delavke, toda za čistoto in redno zunanost mora vsaka ženska najti čas. Kar pomislite, koliko ur potatimo za klet, z ljubimi sosedami pri domačem platu ali na tgu, pri neskončnih telefonadah s prijateljicami. Malomarnosti pač ni mogoče opravičiti z nobenim izgovorom.

Stopala so občutljiva

zato je treba noge negovati in nositi primerno obutev

Človeško stopalo je grajeno arhitektonsko nenavadno natančno, tako da idealno prenaša težo telesa. Pri tem seveda mislimo na zdravo stopalo, sestavljeno iz vrste drobnih med seboj s sklepi povezanih kosti. V normalnih primerih se telesa teža enakomerno porazdeli na peto ter na prste od palca do mezinca. K porazdelitvi teže pa prispe-

vajo tudi druge kosti stopala, ki sestavljajo izredno fin, nekakšnim vzmetem podoben mehanizem.

Taj natančni strukturi stopala škodujemo zlasti s slabo obutvijo. Tesni, končasti čevlji stiskajo palec in mezinček proti sredini, stiskajo posledica tega pa je, da oba prsta skočita iz sklepov. Zlasti se to pozna na deformirani palčni kosti. Zaradi pretensnih čevljev dobimo tudi najrazličnejše žulje, ki jih nedvomno izkušen prav dobro pozna.

Če k vsemu temu dodamo še visoko žensko peto, je stopalo povsem iz normalnega položaja, ker je teža telesa prenesena v glavnem na prednji del stopala, predvsem na prste, medtem ko je skoraj popolnoma razbremenjena peta, torej tisti del stopala, ki je najtrdnjši in zato tudi prenese največji pritisk. Prednji del stopala se sčasoma razširi, kar povzroča najrazličnejše bolečine, noga se poti, zateka itd. Posledica prekratke obutve so navzdol zaviti prsti. V takih primerih lahko pomaga sprva levkoplaster, kasneje pa le operativni poseg. To je potrebno tudi pri deformaciji palčne kosti. Vse skupaj seveda ne bo pomagalo, če si ne bomo omislili primernejše obutve, ki mora biti prilagojena obliki stopala, vrh pa naj bo usmerjen proti palcu.

Pogoste težave imamo z vraščenimi nohti, ki so večinoma posledica neznanja pri prirezovanju. Po navadi prirezujemo nohte tako, da nastane neke vrste žleb, robovi tega žleba pa se pod pritiskom obutve zarinejo v meso. Posledice najbrž marsikdo pozna. Če se tisto mesto ne oogni, si lahko pomagamo sami s tem, da v topli vodi zmehčamo noht nekoliko pridvignemo in podložimo pod ostre robove kopicke ravno. Ko bolečine popustijo, prirežemo noht ravno, seveda pa si moramo omisliti tudi primernejšo obutev.

Vsekakor moramo nogam posvečati primerno skrb in nego. Redno si prirezujemo nohte, noge kopljemo dnevno, nogavice pogosto menjavamo; preden se obujemo, si noge napramo s salicilnim pudrom. Kdor ima zatekle noge, naj spi na pridvignjenem znoju, ker si bo tako zagotovil boljši krvni obtok. Noge je treba negovati, ker se razne neprimernosti pokažejo pogosto tudi na obrazu.

Noga v čevlju skozi röntgen

Zakonski prstan v predalu

Vse kaže, da se sodobni zakonski prstan bolj branijo nositi prstan, kot bi lahko rekli na prvi pogled. Seveda je treba dodati, da mnoge žene ne jemljejo več tragično te moške malomarnosti in reagirajo na take reči z optimističnim nasmehom. Na splošno velja, da so moške, ki ne nosijo zakonskih prstanov, svojim ženam prav tako zvesti in vdani kot njihovi vrstniki, ki prstana ne odložijo niti v spanju.

Kdaj pa kdaj se seveda pri-meri, da morajo žene, ki s svojimi zakonskimi možmi brez

prstanov povprašujejo pri hotelskem vratarju za sobo, vse do izpolnjevanja prijavnice prenašati »pomenljiv nasmehe«. Kdor je zares srečno poročen, bo brez nadaljnjega prenesel tak dvomljiv nasmehe.

Seveda opravljajo mnogi moški tak poklic, da ne morejo kar naprej nositi zakonskih prstanov, na primer zdravniki. Kadar se zdravnik odpravlja v službo ali na obisk k bolniku, mu pač ne morete zametiti, če prstan doma v predalu, saj bi ga moral kar naprej snemati in spet natakati, zato ga raje že prej odloži. Sčasoma se tako navadi na to, da prstana sploh ne jemlje več iz predala.

Vsi zakonski možje pa niso zdravniki, zato si mora marsikdo polskati kak drug upravičen razlog. Nekateri možje sploh ne marajo nositi prstana, spet drugi se ne počutijo ugodno z njim na prstu, pametna žena pa ve, da zakon ne temelji na prstanih, marveč na medsebojnem zaupanju. Če vidi v zakonu takšno zaupanje, se bosta zakonca kar kmalu sporazumela o problemu »zakonski prstan«.

Nevarno postane takrat, ka-

dar sname ljubi zakonski mož že zjutraj pred vrtnimi vrati prstan in ga skrije v žep telovnika. Nedvomno ima vzroka

za to, torej se ne sme čuditi, če napravi njegova zakonska družica iz vprašanja »zakonski prstan« pravcato dramo.

Enostavna jopica iz lažjega volnenega blaga s široko krojenimi rokavi. Jopa iz tweeda s kimono rokavi.

ALI LJUBEZEN ZARES LEPŠA?

»Ne vem, odkar je zaljubljen, se mi zdi mnogo prikupejša! Kdo neki se ni nikoli slišal takega ali podobnega stavka. Stojte, jaz sem pesnik o posebnosti zaljubljenosti, tako pa bomo videli, da povsem upravičeno, zakaj psihologi so napravili anketo, pri kateri je sodelovalo mnogo deklet in žena. Nekaj njihovih ugotovitev:

Vsaka ženska, ki je spoznala simpatičnega moškega, posveti

lastni negi in skrbi za lepo zunanost dvakrat več časa kot sicer. Če je zaljubljena, se razgiblje tudi njeno duševno življenje, kar ugodno vpliva na zunanost. Zaveda se, da je ljubljena in začne, da pripravi sleherni ženski do tega, da uveljavi vse, celo najmanjše prednosti.

Razen čustvenih učinkov pa so strokovnjaki ugotovili tudi medicinsko-psihološke vzroke, ki ugodno vplivajo na organizem. Specialist za kožo in še posebej za polt dr. Alfred Kuhn je takole dejal o tem vprašanju: »Ljubezen daje organizmu — da se medicinsko iz-

razim — določen ton. To se pravi, da vse žile in organi delujejo intenzivneje, da je krvni obtok rednejši in da je telo nabito z energijo. Prav nič presenetljiva ni ugotovitev, da so mnogi bolni ljudje ozdraveli po močnem čustvenem doživetju.« R. Kuhn pravi, da je zaradi čustvene raz-

gibanosti tudi koža deležna bolj-šega krvnega obtoka in da je od znotraj bolj hranjena s hormoni, to pa se vse ugodno pozna na njeni zunanji mikavnosti. Nič čudnega torej, če na splošno pravimo, da so zaljubljeni ljudje lepši...

Otrojce lahko JE OČISTIŠ MADEŽE NA TEKSTILU S

„Flex“

Če imate »FLEX« doma, odpadejo vse skrbi, kako boste očistili obleko. S preprostim »FLEX« lahko čistite madeže vsak otrok. »FLEX« ni vnetljiv, ne pušča robov okrog madežev, ter čisti idealno vse madeže: masti, olja, smole, znoj, itd. Dobi se v vseh drogerijah.

gibanosti tudi koža deležna bolj-šega krvnega obtoka in da je od znotraj bolj hranjena s hormoni, to pa se vse ugodno pozna na njeni zunanji mikavnosti. Nič čudnega torej, če na splošno pravimo, da so zaljubljeni ljudje lepši...

VREDNOST JAJČNEGA RUMENJAKA

»Vsak dan dam otroku rumenjak s sladkorjem,« zatrjuje marsikatera mamica, kadar govori o prehrani svojega dojenčka. Ta rumenjak s sladkorjem velja na splošno za zelo zdravo, redilno in lahko prebavljivo hrano. Z znanstvenega stališča pa to mnenje ni upravičeno.

Strokovnjaki so ugotovili, da človek mehko kuhana jajca prebavi hitreje kot trda kuhana, najdlje pa traja prebava surovih jajc, ki jih želodec ne izkoristi popolnoma. Surove beljakovine svežega jajca so težje prebavljive in jih človeški organizem tudi slabše izkoristi kot pa kuhane ali pečene. Z drugimi besedami: sveži rumenjak koristi organizmu manj kot kuhani.

Pogosto slišimo, da se v svežem rumenjaku ohranijo vsi vitamini, v kuhanem pa se izgubijo. Tudi to ne drži, ker so že ugotovili, da vitamini med kratkotrajnim kuhanjem ali pečenjem jajca ne utrpijo takorekoč nobene škode. Pri kuhanju je prizadet v glavnem vitamin C, tega pa v jajčnem rumenjaku ni. Snega iz beljaka ne gre uživati dalje časa, ker je v surovem beljaku snov, ki se pri kuhanju uniči, in ki jo prebavilni sistem vitamina H (biotin). Namesto rumenjakov s sladkorjem dajemo majhnim otrokom zelo mehko kuhane, večjim pa kuhana, oziroma pečena jajca s kruhom.

Naj povemo še to, da je otrokom do drugega leta starosti bolje dajati kuhana kot pa pečena jajca, ker otroški organizem sprva slabše prebavlja maščobe kot odrasli, zlasti še zato, ker pod vplivom visoke temperature nastajajo v masti snovi, ki otežkočajo prebavo.

manjka gumb? Ali si z varnostno iglo pripnete pas na krilu, ker se je pokvarila zadrga, in tako hodite po več dni? Ali si redkokdaj skratčate plašč ali površnik? To bi morali storiti vsak večer, preden ga spravite na njegovo mesto. Ali takoj očistite madeže na obleki? — Iskreno odgovorite na ta vprašanja in se ravnajte po lastnem spoznanju.

Ali pogosto rečete: »To reč nosim zato, ker se manj umazam?« Saj vendar veste, da se črn pulover ali temnomodra obleka umazata prav tako kot svetla oblačila, le da se to manj vidi!

Ali perete nylonske nogavice vsak večer ali samo vsak drugi dan? Ali si preobujete nogavice, ko pridete iz pisarne, čeprav veste, da boste šli zvečer v kino ali gledališče? Ali lahko hodite ves dan okoli, čeprav veste, da se vam je na nogavici spustila zanka? Ali nosite obleko v barvah, ki se ne skladajo med seboj, in nasprotno, ali imate preveč delov osebne garderobe v isti barvi, ker se vam to zdi prav posebno elegantno? (Dva kosa garderobe v isti bar-

zno domov? Ali si umijete zobe? Skratka, ali ležate čisti v postelji? Ali se nadišavite pred odhodom v službo z močnim parfomom, ki moti vaše sodelavce, ali pa morda uporabljate kolonjsko vodo svežega, diškega vonja?

Ali mislite, da ste lepi, če ste si preveč nardečili obraz, zlasti še, če imate na enem licu več rdečila kot na drugem? Motite

JESEN JE ... DEŽNI
PLAŠČ BO NAŠ POGO-
STI SPREMLJEVALEC

Kumare

ODLIČNO SREDSTVO PROTI PEGAM IN RJAVIM LISAM

Zdal, ko je tega sadeža na pretek in tudi ni predrago, ga kaj lahko koristno uporabljamo. Kumareni sok beli kožo in čeli rane na razpokanih rokah. Ker je zelo mil, se pri zunanji porabi ni bati draženja kože. Prav zaradi tega prija koži rdečlask. Če hočemo sok obdržati dalj časa, ga pomešamo z alkoholom: stisnemo eno kumaro, sok precedimo skozi luknjasto blago ali drobno sito, primamo četrtino alkohola, mešamo od množine kumarinega soka, in po 24 urah vse skupaj še enkrat filtriramo. Tekočina je zgo-vojenjena.

Zunanja uporaba soka je posebno koristna pri rjavih lisah in

GOSPODINJE!

Pred vsakladšenjem vaše zaloge krompirja, ga posipajte s praškom, ki ga obarvuje pred gnitjem. Edino tako si obvarujete zdrav krompir do nove letine. Zato kupite

„Krosan“

Za 500 kg krompirja potrebujete le 1 kg „Krosan“. Dobite ga v trgovinah, drogerijah, semenarnah in zadrugah.

Pegam na obrazu, ki se pokažejo med nosečnostjo ali po njej. Košček vate namočimo v sok in ga pomazemo obraz s sokom, ki ga pustimo učinkovati četiri ure. Če je obraz posut s pegami, pa je bolje, da si napravimo obilogo. Učinka pa seveda ne smemo pri-

Ze rabljeno volno zgledimo, če jo navijamo skozi soparo.

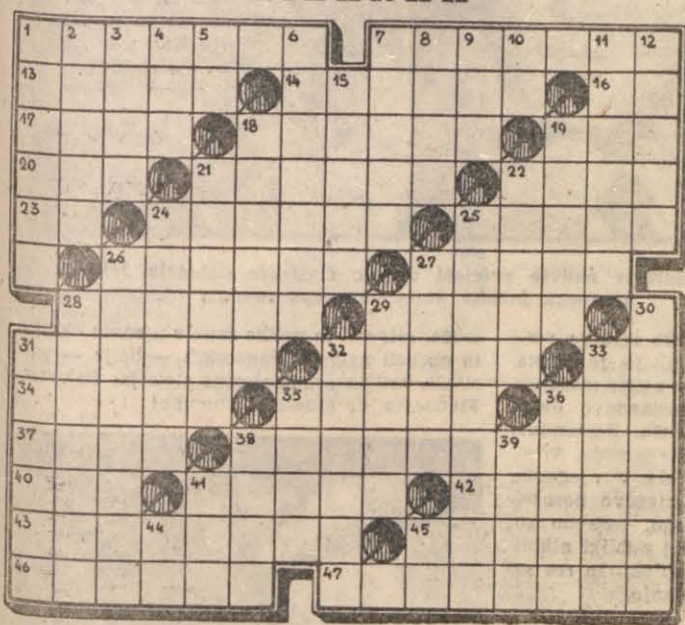
Steklar naj vam odreže zgornji del chianti steklenice, kakor morete steklenico napolniti s kakšno rožo lončeno. Vendar naj bodo na dnu črepinje, da se zemlja prehitro ne skisa.

Bele lise na poltirani mizi odpravimo, če jih drgnemo s krpo, ki smo jo prej namočili v denaturiran spiritu. Nato poliramo mizo s parketnim loščilom.

Tlak iz kamnitih ploščic in zidne ploščice v kopalnici in kuhinji ostanejo dalj časa čiste, če jih po osušitvi narahlo namazemo s parketnim loščilom.

LAŠRAZVEDRILJO S MEH

KRIŽANKA

brezdelju, 45. nerodno hoditi, 46. tekstilni delavec, 47. trden, klen.

Navpično: 1. staroegiptovska podoba z levim trupom in človeško glavo, 2. časovno razdobje, 3. najmanjši deleč materije, 4. tanka tkanina, 5. začetnici slovenskega pripovedništva med obema vojnama (»Človek in pol«), 6. odpadki pri stiskanju grozdja, 7. stolčeno, steptano, 8. enodružinska hiša z vrtom, 9. vzvišena lirski pesem, 10. pritrilnica, 11. predmet, s katerim razveseljujemo otroke, 12. visoka gora v Kamniških Alpah, 15. obrežje, 18. »ladje puščave«, 19. podnebje, 21. zgodaj jutraj, 22. žalost, 24. skušati doseči, da se poleže hrup, 25. preneham, končam, 26. davek, ki se je nekdanji plačeval za neko začimbo, 27. domača žival, 28. ciklamen, 29. težko ekonomsko stanje, preobrat v bolezn, 30. temeljit, radikalen, 31. kovina, potrebna pri izdelovanju jekla, 32. presojevalec, ocenjevalec, 33. v mislih komu pripisovati krivdo, 35. trdosrčen, 36. kresko vino, 38. poziv, 39. šape, 41. predpona za tvorbo presežnika, 44. kem. znak za lahko kovino, 45. kvar. taški izraz.

Vodoravno: 1. nima oseba na odr, brezpomemben igralec, 7. zapeljivec, 13. predmet, ki mu pripisuje kdo čarovno silo, 14. bodeč grm, ki daje užlitne jagode, 16. japonska igra, 17. mali, 18. domača žival, 19. nenadno močno skrčenje mišice, 20. mutast, 21. mehiški revolucionar, ki smo ga videli pred leti v filmu, 22. del roke, 23. začetni prilika in imena ruskega pisatelja (»Mrtve duše«), 24. sredstva za omamljanje, 25. svedok, 26. zvočna alarmna naprava, 27. nepotrebna navlaka, 28. cveticam podobne morske živali, 29. toaletna maža, 31. kmečki praznik, 32. tatvina, 33. oblika pomožnega glagola, 34. taka z

velikimi očmi, 35. odgovorne za protizakonito dejanje, 36. izumrl zarodnik domačega goveda, 37. iglasta drevesa, 38. jesenske cvetlice, 40. ploskovne mere, 41. surovina za zamaške, 42. vodni vrtnec, 43. živetj v

ŠTEVILČNA KRIŽANKA

	576	168	0		+3	1008	336
+13					112		
					+9		
2560							
81					+13		
					+10		
		648					+10
		240					
+8			4		+10		+12
1792							
72							

RESITEV KRIŽANKE

IZ 37. ŠTEVILKE

Vodoravno: 1. sprostitelj, 10. bar, 13. trobil, 14. ribaki, 16. regata, 17. pozitiv, 18. okoli, 19. priti, 21. kava, 22. preiti, 23. be, 23. oni, 24. treska, 25. por, 26. valji, 28. dan, 29. Mira, 30. Adria, 32. plan, 33. J(osp) (S)tritar, 35. žare, 38. Kronos, 39. Air, 40. lamele, 42. ost, 43. kremen, 45. doja, 47. te, 48. odre, 49. sirena, 50. aš, 51. atek, 52. cin, 53. pekel, 55. rek, 56. peniti, 58. one, 59. hk, 60. brvica, 61. znan, 62. krilca, 63. griči, 64. vanilja, 65. preiti, 67. alinea, 69. kratka, 69. Ren, 70. proseminar.

Mornarjeva poroka

Rešitev uganke

— ??? — — ...gotovo sanja o Sofiji Loren.

Vpišite v polja številke od 0 do 9 tako, da boste dobili, če jih boste med seboj pomnožili ali sešeli, zmnožek ali seštevek, ki so napisani v prvi navpični vrsti na levi, v prvi vodoravni vrsti zgoraj ali sredi lika. Če sta sredi lika v enem polju vpisani dve številki, pomeni zgornje zmnožek ali seštevek vodoravnih polj, ki sledijo do roba ali naslednjega že zasadenega polja, spodnje pa zmnožek ali seštevek v navpičnih vrstah pod njim. Če smo pred številka napisali znak seštevanja +, potem je treba šte.

PARKETNO LOŠČILO

VES TRUD ZAMAN

Mark Twain je imel prijatelja, ki je rad preveč pogledal v kozarec.

»Ukreniti moram nekaj korenitega,« je predlagal pisatelj prijateljem. Sklenjeno. Zvečer so prinesli v hišo krsto in ko se je prijatelj pijan primajal domov in zaspal, so ga položili vanjo. Ostali so pospali skoli.

Sredi noči jih prebude kriki: »Kje sem?«

»Mrtvi si!« cesitirajo prijatelji z glasovi iz onstranstva.

Patent za hitro pomerjanje klobučkov

Astronomi so čudovito uče. Vsak sončni in lunin mrk napovedo že vnaprej do minute napredno.

»Pravda reči! To znam jaz tudi,« meni Bobi, »saj piše to v vsakem koledarju.«

VEŠELILO VAŠ BO, ČE VEŠTE...

1. Kateri pomorščak je odkril morsko pot v Indijo?
2. Čigava je skladba »Vabilo na ples«?
3. Kako se imenujejo pastirji sbove živine v pampah?
4. Katera kovina ima kemični znak Pb?
5. Kakšno starost je doživel irski dramatik in pisatelj George Bernard Shaw, ki je umrl leta 1950?
6. V katerem otočju je največji otok Tenerifa?
7. Kateri francoski filmski igralec je srbskega porekla in se zares piše Vladimir Vujović?
8. Koliko imen je že imelo mesto Zrenjanin in katera?
9. Čigava je afriška kolonija Angola?
10. Kateremu mestu pravijo »severne Benetke«?
11. Kaj označujemo z izrazom »komparzerija«?
12. Kako se je imenoval državnik ruske carice Katarine, ki je dal ob obisku carice na Krimu postaviti ob cestah kulis vasi, da bi prikazal uspešno naseljevanje dežele?
13. Katera reka teče skozi Čedad?
14. Katera država ima zastavo, ki je enaka obrnjena poljski, torej zgoraj rdeča in spodaj bela?
15. Katera zvezdarna ima največji zračni teleskop na svetu?

Odgovori na vprašanja iz prejšnje številke

1. Hrvatska je po površini (56.553 kv. km) večja kot ožja Srbija brez AP Vojvodine in Kosmeta (56.165 kv. km).
2. Državno dramsko gledališče na Dunaju se imenuje Burgtheater.
3. Napoleon je živel na Sv. Heleni dobrih pet in pol let (od 16. okt. 1815 do 5. maja 1821).
4. New York leži ob izlivu reke Hudson v Atlantski ocean.
5. Kupiranje pomeni skrajšanje repa pri psih, v medicini pa zadušitev bolezni v kralj.
6. Grof Danilo Danilovič nastopa v Leharjevi opereti »Vesela vdova«.
7. Po grški mitologiji je bila prva žena Pandora.
8. Robinson Crusoe, oziroma škotski mornar Aleksander Selkirk, po katerem je Defoe posnel svojega junaka, je živel na otoku Mas a Tierra v otočju Juan Fernandez v južnem Pacifiku, približno 650 km od čilске obale. Sedaj živi na tem otoku 300 prebivalcev.
9. Dramo »Dogodek v mestu Gogol« je napisal Slavko Grum (1901–1949).
10. Umetno pridobljeni kavčuk se imenuje buna.
11. Otok Nova Fundlandija je od 1. 1949 deseta provinca Kanade.
12. Največji kitajski lirski starrega časa je bil Li Tai Po, ki je umrl 762 po n. š.
13. Največje mesto države ZDA Kalifornije je Los Angeles (2.000.000 prebivalcev). San Francisco jih ima 800.000.
14. Soncu najbližji planet je Merkur.
15. Ameriška plesalka Isadora Duncan (1878–1927) je prva v moderni dobi plesala bosa.
16. Največji otok v Velikih Antilih je Kuba.

Prva pomoč v Mehiki

Težak problem

— Glej, mamica, igra se jesen.

— Vstani, cepec, jaz nisem nič rekla.

— Založba upa, da bo imela mladina na ta način šolske knjige rajši.

— Ne, ne. Klicali ste napačno številko: mi tukaj sploh nimamo telefona.

— Počakaj, mamca, Janez tu rad govori s tabo.

— Odločila sva se, da se kar poročiva in da si potem po malem nabavljava opremo.

Čo se pripeti samo...

...v Denverju: neki tat je v veliki trgovski hiši ukradel budilko, jo skril pod plašč in se hitro odpravil proti izhodu. Prav pri vratih pa je budilka zazvonila. Zvonila je tako močno, da je alarmirala vratarja, prodajalce in tudi hišnega detektiva. Moža so seveda zaprli.

...na Portugalskem: nekoga sodnika v Oportu so policaji navsezgodaj vrgli iz postelje in ga odpeljali v zapor. Ko je prejšnji dan podpisal zaporno povelje, je v rubriko »sretnosti« pomotoma vpisal svoje ime in se podpisal z imenom pravega grešnika.

Mož navade

ARGO

4 KROŽNIKI ODLIČNE JUHE V 7 MINUTAH ZA 60 DINARJEV

ARGO JE KONCENTRAT GOVEJE JUHE Z JAJČNIKI TESTENINAMI V VREČICAH. ZAHTEVAJTE V VSEH TRGOVINAH NOVI PROIZKOD ZNANE TOVARNE KONZERV ARRIGONI V IZOLI

ARRIGONI IZOLA

TT

Izdaja se vsakega četrtega ponedeljka v Ljubljani, direktor Rado Jančič. Glavni odgovorni urednik: Ivo Tavčar. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 3 (priljubljen) poštne predaje: 150. Telefoni: 23-523, 23-524 (interni), 23-525.

— Narodniški oddelki: Ljubljana, Titova cesta 3, telefon 21-822. Narodna založba: 850, politična 486, 418. — Četrtletnik: 244, 418. — Mesečni: 90, 418. — Glasni oddelki: Ljubljana, Titova 3, telefon 21-822. — Štampa: tiskovna družba pri Komunalni banki. — KR 5-2, 150. — Rokopisni ne vračamo!

11 IGRALCEV

išče svoj obraz

Italijanska revija »Epoca« je povprašala enajst znanih filmskih igralcev in igralk, katero vlogo bi si najbolj želeli zaigrati. Ker bodo njihovi odgovori gotovo zanimali tudi naše bralce, jih v prevodu objavljamo.

Ingrid Bergman:

Na to vprašanje zelo rada odgovorim. Že od nekdaj sta me najbolj mikali Devica Orleanska in Kristina, glavna junakinja romana norveške pisateljice Sigrid Undsetove. Prvo sem že zaigrala in upam, da bom nekoč tudi drugo. S tem vam nisem izdala nobene skrivnosti, kajti Kristino, Lavransovo hčer, je poskušal oživiti na platnu že marsikateri scenarist. Toda doslej se ni posrečilo še nikomur. Preden umrem, bi zares hotela biti Kristina.

Rock Hudson:

Pravzaprav nimam nobenih posebnih želja in načrtov. Poudariti pa moram, da sem moderen človek in da igram najraje moderne ljudi, resnične moške. Niti videti bi se ne mogel v zgodovinskem kostumu, kaj šele, da bi igral tako vlogo. Ves sem povezan z našim življenjem, z našo dobo.

Silvana Mangano:

Najraje bi igrala Medejo, kajti če bi hotela ustvariti njeno pravo podobo, bi morala biti več kot dobra igralka.

Gene Kelly:

Odkar sem prvič slišal Leoncavallove »Glumače«, sanjam le še o tem, da bi zaigral Cania. Ne da bi ga pel, še manj da bi recitiral, to bi bil zločin. Hotel bi ga zaplesati. Ples je moja velika strast. Nikoli ga nisem zatajil, tudi potem ne, ko sem postal igralec. Cutim, da bi bil »Glumači« čudovita tema za ples. V mislih sem si izbral že tudi soplesalce in upam, da bi skupaj z njimi ustvaril umetnino, ki bi bila vredna komponista. Kdorkoli bi hotel uresničiti film po-

dobnega žanra, naj ve, da me vedno najde pri Metro v Hollywoodu.

Joan Fontaine:

Že od nekdaj je moja največja želja oživiti Katarino Medici, ki je — vsaj po mojem mnenju — najdrznejša, najizzivalnejša in najmočnejša žena, kar jih pozna zgodovina. Že kot otrok sem najraje brala zgodovinske romane in novele. Vživljala sem se v

junakinje, z njimi trpela, ljubila in sovražila. Toda od vseh slavnih in velikih žensk preteklosti me še danes najbolj privlači osebnost Katarine Medici. Pripravljena sem se kosati s katerokoli igralko v vlogi slavne florentinske »madone«. Seveda bi hotela igrati to vlogo v Katarinini domovini, v Italiji.

Alberto Sordi:

Osebnost doktorja Jekylla mi je najbolj pri srcu. Zekaj, ni težko uganiti. Vsakega igralca privlači življenje v druge stvari. Kaj

Izбира Diane Dors je dokaj nepričakovana in drzna: hotela bi zaigrati Mono Lizo v filmu o življenju Leonarda da Vincija

naj bi bilo torej igralcu vabljuje, kot odigrati vlogo doktorja Jekylla (glavni junak iz angleške literature 19. stoletja): dva nagona, dve nravi v enem človeku, slobo in dobro v enem značaju, v eni sami vlogi. Samo nekaj me skrbi: ali mi bodo to vlogo kdaj zaupali? Ji bom kos? Vsekakor bi me osrečilo, o, pa še kako!

Diana Dors:

Pravkar snemam film »Dokidica iz Palia«, ki pravzaprav ni zgodovinski film, je pa poln italijanske zgodovine. Če bi si smela kdaj izbrati zgodovinsko vlogo, bi se odločila za vlogo ženske, ki jo je ljubil Leonardo da Vinci.

James Stewart:

Bil sem še otrok, ko je Lindbergh prvič preletel Atlantik. To so bili najbolj pre-

je močno razočaralo. Ali lahko igralka resnično zaživi v moški vlogi? Ali pa je hotela biti le originalna? Ko pa sem nekaj mesecev kasneje prebrala slavno Rostandovo delo, sem tudi Bernardtovo razumela. Rostandov lik Orliča se ženski igralki kar ponuja, da bi ga zaigrala. Že sem se videla v njegovih oblekah, se slišala govoriti njegove besede. Dolgo sem upala na to vlogo, čaravno so producenti menili, da ameriški publiki nikoli ne bo všeč igralka v moški obleki. In res so moje sanje, žal, ostale samo sanje.

Jack Palance:

Kdor me je videl na platnu v westernih ali v vlogah gangsterjev, ki sem jih najpogosteje igral, bo težko verjel, da obožujem Shakespeara. Kot deček sem z očetom delal v pennsylvanski rudnikih. Nekega večera me je prijatelj povabil na predstavo »Othella«. Moro iz Benetk me je povsem ommalil in prav gotovo je ta večer odločilno vplival na moje življenje. Pustil sem delo v rudniku in se posvetil študiju. Nato sem postal igralec. Igral sem vse, samo tega ne, kar sem si najbolj želel — Othella. Toda nekega dne ga bom zaigral, o tem sem prepričan. Drzen pa sem še bolj: moj Othello bo pretrpeli in močan, ne samo zaradi mojih sposobnosti, marveč zato, ker imam to mogočno osebnost že predolgo zaprto v sebi. Komaj čakam, da se osvobodim in zaživi v vsej svoji silovitosti.

Eleonora Rossi Drago:

Od Katjuše iz Tolstojevskega »Vstajenja« do Ane Karenine in Marguerite Gautier so se vrstili moji ideali. Ko pa sem se poglobila v burno življenje pisateljice George Sand, v njeno trpljenje in njene ljubezni, je njena osebnost zatemnila vse prejšnje. Kakšna

JOAN FONTAINE BI SE UPALA KOSATI S KATEROKOLI IGRALKO V VLOGI KATARINE MEDICI, ZA KATERO PRAVI, DA JE »NAJZANIMIVEJŠA, NAJIZZIVALNEJŠA IN NAJPREDRZNEJŠA ŽENSKA PRETEKLOSTI«.

Jamesu Stewartu so se njegove sanje že uresničile z vlogo Charlesa Lindbergha v filmu »Spirit of St. Louis«. Stewart je med drugo svetovno vojno dosegel čin polkovnika v ameriškem letalstvu. Na naši sliki Lindbergh z ženo potem, ko je postal junak svojega časa.

PRVA SINHRONIZACIJA SLOVENSKEGA FILMA

V tonskih studijih Film-Servisa v Sentvidnu so izvedli prvo sinhronizacijo slovenskega igralnega filma — in sicer so v srboslovanski sinhronizirali film »Ne čakaj na maj«. Vsebi je svoj glas »posodila« Radmila Radovanović. Samu pa Rade Marković. Med ostalimi bi omenili Mato Mloševića, odličnega igralca in režiserja jugoslovanskega dramskega gledališča v Beogradu, ki je zamenjal stana Severja. Z zanimanjem pričakujemo uspeh prve sinhronizacije, saj je skladje ustnice in zvoka izredno zahtevna naloga.

ČRNOGORCI BODO POSNELI FILM O KRVNI OSVETI

Pri Lovčev filmu so se odločili posneti zgodovinski film o krvni osveti po scenariju Leke Obradovića. Pogodba je že podpisana in jo je režija podpisal Zoré Stojan, ki se je odlično uveljavil v filmu »Onadva«.

Kellyjeva kreacija v filmu »Vabilo na ples« — tako trdi Kelly sam — je samo skromna priprava za mnogo zahtevnejšo nalogo, ki bise je pred smrtjo še rad ločil: Leoncavallovi »Glumači«.

HUDO JE RAZOČARANA BARBARA STANWICK. KER SO AMERIŠKI PRODUCENTI ZAUPALI VLOGO ORLIČA, EDINEGA NAPOLEONOVEGA SINA, PRISRČNI AUDREY HEPBURN

tega veličastnega poeta. Lindberghova zmaga je bila kar moja zmaga. V spomin nanjo sem sestavil modelček slavnega Lindberghovega letala »Spirit of St. Louis« in ga razstavil v izložbi očetove trgovine, kjer je še danes.

Tudi kasneje, ko sem se posvetil filmu, se nisem iznevil svojemu mladostnemu idealu. V Hollywoodu se je nenadoma raznesel glas, da bodo posneli film o Charlesu Lindberghu. Končno se je družba Warner Bros odločila zanj. Producenti so vneto iskali igralca — v moje veliko razočaranje — precej mlajšega od mene. Ko sem izgubil že vsako upanje, da bi vendarle mogel dobiti to vlogo, me je nekega jutra poklical producent L. Hayward in mi sporočil, da so izbrali mene. Igrati vlogo junaka v filmu »Spirit of St. Louis« je bilo naporno, toda tudi moje največje doživetje.

Barbara Stanwick:

Ko sem bila že znana broadwayska igralka, sem mnogo brala, se učila in se zanimala za vse, kar zadeva gledališče. Nekeč mi je prišla pod roke biografija velike igralkice, Sarah Bernardtove. Brala sem, da je bila njena najljubša vloga Orlič, Napoleonov sin. To me

LOVČEV

